

מדריך למורה

תוכנית לימודים למסלול לימודי תעודה

10 שנות לימוד – תשפ"ו

כתבה: ישראלה הלזנר

הָאֵלֵינוּ הַשְׁמִיט וְאֶדְבָּרָה וְתִשְׁמַח הָאָרֶץ, אַחֲרֵי-כֵן.

תוכנית לימודים: מבריאת העולם דרך סיפורי
האבות, ממספחה לעם והתאבדות האומה.

רפאל אבקסיס - יציאת מצרים

תוכן:

מבוא.....עמ' 4

- יחידה ראשונה – הריאת העולם עמ' 5
- פעילות מסכמת..... עמ' 22
- יחידה שניה – סיפורי האבות..... עמ' 25
- פעילות מסכמת..... עמ' 39
- יחידה שלישית – יציאת מצרים ועשרת הדברות.. עמ' 41
- פעילות מסכמת..... עמ' 51
- יחידה רביעית – מלחמה, גלות ואליה עמ' 53
- פעילות מסכמת..... עמ' 66
- נספח – קישורים לאתרי תנ"ך..... עמ' 67

מבוא

"התנ"ך הוא מתנתו הגדולה של האל לאנושות." ~
יצחק בשביס-זינדל

המסר העיקרי של התנ"ך, של נביאי ישראל, הוא
שהקב"ה מתווחס לאדם במלוא הרצינות. ~
אברהם יהושע הל

לימוד סיפורי התנ"ך מאפשר לנו להכיר את הדרכות
העולות שהוא מביא בפנינו הנוגעות בקיום האנושי, ואם
כך להכיר טוב יותר את עצמנו, את ההתמודדויות העולות
של בני האדם עם העולם, עם הזולת ועם עצמם.

סיפורי הבריאה, סיפורי אנוניברסליזם, עוסקים בהתהוות
העולם וראשית ימיה של האנושות. הם מלמדים בחינה של
שאלות יסוד עקרוניות על טיב החיים ומשמעותם.

סיפורי התהוות עם ישראל ממסכה לאומה, מלמדים הכרות
עם המסר המונותאיסטי של האבות לעולם. עם התמודדויות
משפחתיות.

סיפורי הולדת משה, יציאת מצרים ומתן תורה עוסקים
בשאלות העקרוניות בדבר החירות, וחשיבותה של חקיקה
ליצירת חברה מוסרית.

ולבסוף, המלכה בישראל, העלאת וסיבת ציון, מלמדים עיסוק
בנוגע לצורות שלטון, חשיבותה ומשמעותה של עצמאות
מדינית. הם מלמדים גם הכרות עם דמויות שמרכילותן,
בתרבות הכללית בכלל והישראלית בפרט, אינה מוטלת
בספק.

החוכמת נכתבה מתוך שימת דגש על לימוד שיש בו ערכים,
מורכות של התלמידים בחומר הנלמד, והרלוונטיות שלו
לחיינו.

יחידה ראשונה – בריאת העולם

בראשית פרק א

א בראשית, ברא אלהים, את השמים, ואת הארץ. ב והארץ, הייתה תהו ובהו, וחשך, על-פני
תהום; ורוח אלהים, מרחפת על-פני המים. ג ויאמר אלהים, יהי אור; ויהי-אור. ד ויבא

אלהים את-האור, כי-טוב; ויבדל אלהים, בין האור ובין החשך. ה. ויקרא אלהים לאור יום, ולחשך קרא לילה; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום אחד. {פ}

ו. ויאמר אלהים, יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל, בין מים למים. ז. ויעש אלהים, את-הרקיע, ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע, ובין המים אשר מעל לרקיע; ויהי-כן. ח. ויקרא אלהים לרקיע, שמים; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום שני. {פ}

ט. ויאמר אלהים, יקוו המים מתחת השמים אל-מקום אחד, ותראה, היבשה; ויהי-כן. י. ויקרא אלהים ליבשה ארץ, ולמקוה המים קרא ימים; ויבדל אלהים, בין-טוב. יא. ויאמר אלהים, תדשא הארץ דשא עשב מצריע זרע, עץ פרי עשה פרי למינו, אשר זרעו-בו על-הארץ; ויהי-כן. יב. ותוצא הארץ דשא עשב מצריע זרע, למינהו, ועץ עשה-פרי אשר זרעו-בו, למינהו; ויבדל אלהים, כי-טוב. יג. ויהי-ערב ויהי-בקר, יום שלישי. {פ}

יד. ויאמר אלהים, יהי מארת ברקיע השמים, להבדיל, בין היום ובין הלילה; והיו לאתות ולמועדים, ולמים ושנים. טו. והיו למאורות ברקיע השמים, להאיר על-הארץ; ויהי-כן. טז. ויעש אלהים, את-שני המאורות הגדלים: את-המאור הגדל, לממשלת היום, ואת-המאור הקטן לממשלת הלילה, ואת הכוכבים. יז. ויתן אתם אלהים, ברקיע השמים, להאיר על-הארץ. יח. ולמשל, ביום ובלילה, ולהבדיל, בין האור ובין החשך; ויבדל אלהים, כי-טוב. יט. ויהי-ערב ויהי-בקר, יום רביעי. {פ}

כ. ויאמר אלהים--ישרצו המים, שרץ נפש חיה; ועוף יעופף על-הארץ, על-פני רקיע השמים. כא. ויברא אלהים, את-התנינם הגדלים; ואת כל-נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למינהם, ואת כל-עוף כנף למינהו, ויברא אלהים, כי-טוב. כב. ויברך אתם אלהים, לאמר: פרו ורבו, ומלאו את-המים בימים, והעוף, ירב בארץ. כג. ויהי-ערב ויהי-בקר, יום חמישי. {פ}

כד. ויאמר אלהים, תוצא הארץ נפש חיה למינה, בהמה ורמש וחייתו-ארץ, למינה; ויהי-כן. כה. ויעש אלהים את-חית הארץ למינה, ואת-הבהמה למינה, ואת כל-רמש האדמה, למינהו; ויברא אלהים, כי-טוב. כו. ויאמר אלהים, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו; ויירדו בדגת הים ובעוף השמים, ובהמה ובכל-הארץ, ובכל-הרמש, הרמש על-הארץ. כז. ויברא אלהים את-האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אותו: זכר ונקבה, ברא אתם. כח. ויברך אתם, אלהים, ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את-הארץ, וכבשה; וירדו בדגת הים, ובעוף השמים, ובכל-חיה, הרמשת על-הארץ. כט. ויאמר אלהים, הנה נתתי לכם את-כל-עשב זרע זרע אשר על-פני כל-הארץ, ואת-כל-העץ אשר-בו פרי-עץ, זרע זרע: לכם יהיה, לאכלה. ל. ולכל-חית הארץ ולכל-עוף השמים ולכל רמש על-הארץ, אשר-בו נפש חיה, את-כל-ירק עשב, לאכלה; ויהי-כן. לא. ויברא אלהים את-כל-אשר עשה, והנה-טוב מאד; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום השישי. {פ}

בראשית פרק ב

א. ויכלו השמים והארץ, וכל-צבאם. ב. ויכל אלהים ביום השביעי, מלאכתו אשר עשה; וישבת ביום השביעי, מכל-מלאכתו אשר עשה. ג. ויברך אלהים את-יום השביעי, ויקדש אותו: כי בו שבת מכל-מלאכתו, אשר-ברא אלהים לעשות. {פ}

ד. אלה תולדות השמים והארץ, בהבראם: ביום, עשות יהוה אלהים--ארץ ושמים. ה. וכל שית השדה, טרם יהיה בארץ, וכל-עשב השדה, טרם יצמח: כי לא המטיר יהוה אלהים, על-הארץ, ואדם אין, לעבד את-האדמה. ו. ואד, יעלה מן-הארץ, והשקה, את-כל-פני האדמה. ז. ויניצר יהוה אלהים את-האדם, עפר מן-האדמה, ויפח באפיו, נשמת חיים; ויהי האדם, לנפש חיה. ח. ויטע יהוה אלהים, גן-בעדן--מקדם; וישם שם, את-האדם אשר

יצר. ט ויצמח יהוה אלהים, מן-האדמה, כל-עץ נחמד למראה, וטוב למאכל--ועץ החיים, בתוך הגן, ועץ, הדעת טוב ורע. י ונהר יצא מעדן, להשקות את-הגן; ומשם, יפרד, ויהי, לארבעה ראשים. יא שם האחד, פישון--הוא הסבב, את כל-ארץ החוילה, אשר-שם, הזהב. יב וזהב הארץ ההוא, טוב; שם הבדלח, ואבן השהם. יג ושם הנהר השני, גיחון--הוא הסובב, את כל-ארץ כוש. יד ושם הנהר השלישי חדקל, הוא ההלך קדמת אשור; והנהר הרביעי, הוא פרס. טו וינקח יהוה אלהים, את-האדם; וינחהו בגן-עדן, לעבדה ולשמרה. טז ויצו יהוה אלהים, על-האדם לאמר: מפל עץ-הגן, אכל תאכל. יז ומעץ, הדעת טוב ורע--לא תאכל, ממנו: כי, ביום אכלך ממנו--מות תמות. יח ויאמר יהוה אלהים, לא-טוב היות האדם לבדו; אעשה-ליו עזר, כנגדו. יט ויצר יהוה אלהים מן-האדמה, כל-חית השדה ואת כל-עוף השמים, ויבא אל-האדם, לראות מה-יקרא-לו; וכל אשר יקרא-לו האדם נפש חיה, הוא שמו. כ ויקרא האדם שמות, לכל-הבהמה ולעוף השמים, ולכל, חית השדה; ולאדם, לא-מצא עזר כנגדו. כא ויפל יהוה אלהים תרדמה על-האדם, ויישן; ויקח, אחת מצלעותיו, ויסגר בשר, תחתנה. כב ויבן יהוה אלהים את-הצלע אשר-לקח מן-האדם, לאשה; ויבאה, אל-האדם. כג ויאמר, האדם, זאת הפעם עצם מעצמי, ובשר מבשרי; לזאת יקרא אשה, כי מאיש לקחה-זאת. כד על-כן, יעזב-איש, את-אביו, ואת-אמו; ודבק באשתו, והיו לבשר אחד. כה ויהיו שניהם ערומים, האדם ואשתו; ולא, יתבששו.

פרקים א' - ב' - בריאה

שני הפרקים הראשונים של ספר בראשית עוסקים בבריאת העולם.

הסיפור הראשון, בפרק א', מתאפיין בניסוחי נוסחתיים החוזרים על עצמם, להו סיפור בריאה שהסדר והארכון דומיננטיים בו. הסיפור מלמד על בריאת עולם בשבעה ימים, על בריאה באמירה (בניאוד למיתוסים של העמים הקדומים המספרים על בריאת תוך מאבק איתנים של כוחות הטבע אלו באלו) ועל הטוב שבאולם שברא.

הסיפור השני, בפרק ב', מדגיש את מרכזיות האדם, את תפקידו לשמור על אן עדן המופיע לראשונה בפרק זה.

פרק א'	פרק ב'
האל מופיע בשם אלוהים	האל מופיע בשם השם המפורש

האדם נהרא בצלם האל	האדם נהרא מעבר
האישה נהראה עם האדם	האישה נהראה מצלם האדם
הפועל המשמעותי - קרא	הפועל המשמעותי - יצר
החיות נהראו לפני האדם	האדם ראשון ואז בעלי החיים
האדם שולט בעולם	האדם שומר על אן עדן
לסיכום: האדם נעלה, רוחני, הוא שולט בכל הברואים וכוהם את הארץ.	לסיכום: האדם נשמי, נוצר מעפר, תפקידו מצומצם - שמירת האן.

שאלות לדיון:

1. מדוע צריך שני סיפורים? כיצד הסיפורים משלימים זה

את זה?

הסיפורים משלימים זה את זה כי הסיפור השני מפרט יותר על האדם ועל אן עדן. הסיפור השני מוסיף את הפן האנושי לסיפור הבריאה.

2. הפרק הראשון שם דגש על סדר וארגון - מהי

חשיבותם?

חשיבות הסדר היא ליצור צול בו יש חוקים וניתן לחיות לפיהם. כך אין אנרכיה ואין פחד תמידי מכני הלא נודע.

3. בתהילים נאמר - מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי

תפקדנו, ותחסרהו מעט מאלהים. איזה חלק של הפסוק מתייחס לפרק הראשון ואיזה לשני? מה אומרת

עניות זו על האדם? האם הוא עליון או תחתון או גם
ואם?

מה אנוש כי תזכרנו מתאים לפרק ה' בו נברא האדם
מעפר, ותחסרהו מעט מאלהים מתאים לפרק א' בו
נברא האדם בצלם האל. האדם גם נשמה ואם ירוד,
הכל לפי הבחירה החופשית שלו אם להתעלות או
לרדת.

משימות:

- המורה יכול¹ להביא סיפור מיתולוגי ולהשוות אותו
לסיפורי הבריאה בבראשית. למשל:

אני תיאמת ומרדוק, יוצץ האלים, התעמתו;

קמו לקרב, התקרבו למלחמה.

האדון פרש את רשתו והקיץ אותה בה.

את הרוח הצלה שהחליק מאחוריו הוא שחרר לתוך פניה.

כשת'אמת פצתה את פיה כדי לבלוע אותו,

הוא הכניס את הרוח הצלה שלא תסגור את שפתיה.

הרוחות הצלות מלאו את כרסה;

קרב'ה נאחזו ונפער פיה.

הוא ירה חץ והוא קרע את כרסה.

הוא ב'תר את תוכה וק'ע את ליבה.

הוא הביס אותה וס' קץ לחייה.

הוא השליך את לווייתה וצמד עליה.

האדון נח ובדק את לווייתה.

את הפער חצה בכדי לברוא מופלאים;

¹ הבאת המיתוס תלויה מאוד בטיב הכיתה. המורה מפעילים שיקול דעת ומחליטים אם זה מתאים לכיתתם.

הוא בִּיתֵר אותה לַשְׁנִיִּים כֹּחַ דֵּם מִיּוֹקֶשׁ.

חֲצִיָּה הוּא כּוֹנֵן כְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם;

הוּא מַשֵּׁק אֶת הַבְּרִיחַ וְהַצִּיב שֶׁמֶת מִשְׁמַר,

שֶׁלֹּא יִרְשׁוּ לְמִימֵיהָ לְצַאֵת.

אֶקְרִישׁ אֶת הַדָּם וְאֵיזֹר וְאֵזֹר עֲצָמוֹת,

אֶעֱשֶׂה אֶדָּם קִדְמוֹן - יְהֵא שֶׁמוֹ 'אֲנוֹשׁ'.

אֶבְרָא אֶדָּם קִדְמוֹן, אֲנוֹשׁ-

תּוֹטֵף עֲלָיו עֲבוֹדַת הָאֱלֹהִים, וְהֵם - שִׁנּוּחַ!

(אֲנוּמָה אֱלֹהִים לֹחַ דִּ')

• בַּחֲרוּ תַמּוּנָה מִבֵּין הַתַּמּוּנוֹת הַבָּאוֹת וּמַנְמִקוֹ אֶת

בַּחֲרִיתֶכֶם:

• האלינו לשירו fe עידן רייכל:

<https://www.youtube.com/watch?v=LlrdEAs3U0>

בראשית
עידן רייכל
מילים ולחן: עידן רייכל

בראשית כבר הייתה אהבה
 לאדמה טובה חיכתה כמו למים

חיכתה לשמש, לשקיעות שבים

ולגל של געגוע

חיכתה

ובראשית כבר הייתה אהבה

וחיכתה שיהיו לה שמיים

לשאת עיניים אל הכוכבים

וחיכתה גם לאדם וחווה

מישהו מחכה לך בבית

קרוב לכאן

אולי באיזו פינה

מקום שתקראי לו בית

כשתכנסי בו יהפוך לשלך

ובראשית כבר הייתה אהבה

וחיכתה שכבר תמצא לה מנוח

וחיכתה לילדים בחצר

וגם לעץ לטפס ולנוח בצל

בראשית כבר הייתה אהבה

ואחריה כבר נברא לו הצער

והדמעות והלב השבור

ואחריהם הגיעה נחמה

מה, אדעתם, הקשר בין השיר לפרקים שנלמדו?

בראשית פרק ג

א והנחש, הִיה עָרוֹם, מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים; וַיֹּאמֶר, אֶל-הָאִשָּׁה, אַף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים, לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן. ב. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, אֶל-הַנָּחָשׁ: מִפְּרִי עֵץ-הַגֵּן, נֹאכֵל. ג. וּמִפְּרִי הָעֵץ, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגֵּן--אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא תִגְעוּ בוֹ: פֶּן-תָּמָתוּן. ד. וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ, אֶל-הָאִשָּׁה: הֲלוֹא-מֵוֹת, תָּמָתוּן. ה. כִּי, יָדַע אֱלֹהִים, כִּי בְיוֹם אֲכַלְכֶּם מִמֶּנּוּ, וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם; וְהִייתֶם, כְּאֱלֹהִים, יֹדְעִי, טוֹב וָרָע. ו. וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכֵל וְכִי תִאֱנוּה-הוּא לְעֵינַיִם, וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל, וַתִּקַּח מִפְּרִיו, וַתֹּאכַל; וַתֵּתֶן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּה, וַיֹּאכַל. ז. וַתִּפְקְחֶנָּה, עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, וַיִּדְעוּ, כִּי עִרְמָם הֵם; וַיִּתְּפוּ עָלֶיהָ תִּאֱנוּה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חִגְרֹת. ח. וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים, מִתְהַלֵּךְ בְּגֵן--לְרוֹם הַיּוֹם; וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים, בְּתוֹךְ, עֵץ הַגֵּן. ט. וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים, אֶל-הָאָדָם; וַיֹּאמֶר לוֹ, אֵיכָּה יָכִיחַ אֶת-קוֹלְךָ שְׁמַעְתִּי בְּגֵן; וַאֲרֵא כִי-עִירַם אֲנִכִּי, וַאֲחַבָּא. יא. וַיֹּאמֶר--מִי הִגִּיד לָךְ, כִּי עִירַם אֶתָּה; הֲמִן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵבִלְתִּי אֲכַל-מִמֶּנּוּ--אֲכַלְתָּ. יב. וַיֹּאמֶר, הָאָדָם: הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הוּא נָתַתָּה-לִּי מִן-הָעֵץ נֹאכֵל. יג. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה, מַה-זֹּאת עָשִׂית; וַתֹּאמֶר, הָאִשָּׁה, הַנָּחָשׁ הִשְׁיֵאנִי, וַאֲכַל. יד. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הַנָּחָשׁ, כִּי עָשִׂיתָ זֹאת, אָרוּר אַתָּה מִכָּל-הַבְּהֵמָה, וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה; עַל-גַּחֲנוֹךְ תֵּלֵךְ, וְעָפָר תֹּאכַל כָּל-יְמֵי חַיֶּיךָ. טו. וְאִיבָה אִשִּׁית, בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה, וּבֵין זָרְעֶךָ, וּבֵין זָרְעָהּ: הוּא יִשׁוּפֶךָ רֹאשׁ, וְאַתָּה תִּשׁוּפֶנּוּ עָקֶב. ס. } טז אֶל-הָאִשָּׁה אָמַר, הֲרֵבָה אֲרֵבָה עֲצָבוֹךָ וְהֲרֵנָךְ--בְּעָצֶב, תֵּלְדִי בָנִים; וְאֶל-אִישְׁךָ, תִּשְׁקָתָךְ, וְהוּא, יִמְשַׁלְּבֶךָ. סז. } יז וְלָאָדָם אָמַר, כִּי-שְׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וַתֹּאכַל מִן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ--אָרוּרָה הָאֲדָמָה, בְּעִבּוּרָךְ, בְּעָצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יח. וְקוֹץ וְדֹרֶדֶר, תַּצְמִיחַ לָךְ; וְאֲכַלְתָּ, אֶת-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. יט. בְּזַעַת אִפְּיךָ, תֹּאכַל לֶחֶם, עַד שׁוֹבָךְ אֶל-הָאֲדָמָה, כִּי מִמֶּנָּה לָקַחְתָּ: כִּי-עָפָר אַתָּה, וְאֶל-עָפָר תִּשׁוּב. כ. וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ, חַוָּה: כִּי הוּא הִיטָה, אִם כָּל-חַי. כא. וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לָאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ, כְּתִנּוֹת עוֹר--וַיַּלְבָּשֵׁם. } כב

כב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים, הֵן הָאָדָם הִיָּה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, לִדְעַת, טוֹב וָרָע; וְעַתָּה פֶּן-יִשְׁלַח יָדוֹ, וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַחַיִּים, וְאָכַל, וְחָי לְעֹלָם. כג. וַיִּשְׁלַחְהוּ יְהוָה אֱלֹהִים, מִגֵּן-עֵדֶן--לְעַבֵּד, אֶת-הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר לָקַח, מִשָּׁם. כד. וַיִּגְרַשׁ, אֶת-הָאָדָם; וַיִּשְׁכֵּן מִקְדָּם לְגֵן-עֵדֶן אֶת-הַכְּרִיבִים, וְאֵת לֶהֱט הַחֲרֵב הַמִּתְהַפֵּקֶת, לְשָׁמֶר, אֶת-דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים. } ס

פרק ד' - דן עדן:

פרק ד' הוא המשכו של פרק ה' ובו המשך תיאור דן-עדן.
בדן שני עצים.

הפרק עונה על שאלות יסוד של האדם: מדוע יש מוות
בדולמ, מדוע קשה הלידה כל כך, מדוע קשה להתפרנס?
התשובה לכל השאלות האלה שמציע הפרק היא חטא האכילה
מעץ הדעת.

הפרק עוסק בבחירה חופשית, ברצון לדעת ולהשכיל. בלקיחת
אחריות על מעשינו. באתגר להתבגר ולצאת אל החיים ואל
הקשיים וההתמודדויות שהם מלמנים.

שאלות לדיון:

1. לו היתה לכם בחירה כול- כמה הייתם בוחרים: בחיי
נצח או בדעת וחיים קצרים יותר, אך עם משמעות?
כל תשובה מנומקת מתקבלת. ניתן להציג לתלמידים
את האפשרויות הבאות: יתרון החיים הקצרים הוא שהם
מלאי משמעות, כשאדם יודע שיש סוף לדברים לה
מעניק לו פרופורציה והוא ממצה כל רגע. יתרון חיי
הנצח הוא שניתן לתקן שגיאות, כל אחד מאיתנו רוצה
לחיות כמה שיותר ולראות את הדורות הבאים היוצאים
ממנו.

2. בפרק כולל מאשימים את האחר. האדם את חוה, וחווה
את הנחש. איך אתם מסבירים התנהלות זו? כיצד צריך
לנהוג במצב בו עושים מעשה שאינו מקובל על אחרים?
להאשים, להתחמק, או לקחת אחריות?
ההסבר הוא שקל להאשים, אדם וחווה פחדו מהאל ולכן
התחמקו מאחריות. הם חשו אשמים ולכן האשימו
אחרים. במצב בו עשינו מעשה שאינו מקובל על אחרים,
יש לקחת אחריות על הבחירה שלנו, כי כך נרשם פחות
רעות אדם וכך נוכל לשכנע באמינותנו ואף להציג
תיקון.

3. מיהו הנחש? יצור פלאי? קול פנימי של האישה בליבה
 שהסית ופיתה אותה? איך מתמודדים עם פיתוי?
 כל תשובה תתקבל. ההסבר הפשוט הוא שהנחש היה רק
 טריזר לאישה לשמוע את קולה הפנימי שחש בברי.
 ההתמודדות עם פיתוי קשה. רצוי לא להכנס
 לסיטואציות שיש בהן פיתוי. אם נחשלים, ניתן לנסות
 לתקן.

משימות:

- לפניכם מספר תמונות. צנו על השאלות המופיעות
 אחריהן:

מי הפרק ע' מוחח עם הנחש ומי בתמונה? התוכלו להסביר
 את סיבת ההבדל?

מי מופיע בתמונות? איזו מהן מצאה חן בעיניכם יותר?
הסבירו.

בראשית פרק ד

א וְהָאָדָם, יָדַע אֶת-חַוָּה אִשְׁתּוֹ; וַתַּהַר, וַתֵּלֶד אֶת-קַיִן, וַתֹּאמֶר, קָנִיתִי אִישׁ אֶת-יְהוָה. ב וַתִּסָּף לָלֶדֶת, אֶת-אָחִיו אֶת-הָבֶל; וַיְהִי-הֶבֶל, רֹעֵה צֹאן, וְקַיִן, הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה. ג וַיְהִי, מִקֵּץ יָמִים; וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה, מִנְחָה--לַיהוָה. ד וְהֶבֶל הֵבִיא גַם-הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ, וּמִחִלְבֵּהֶן; וַיִּשַׁע יְהוָה, אֶל-הֶבֶל וְאֶל-מִנְחָתוֹ. ה וְאֶל-קַיִן וְאֶל-מִנְחָתוֹ, לֹא שָׁעָה; וַיַּחַר לְקַיִן מְאֹד, וַיִּפְּלוּ פָּנָיו. ו וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֶל-קַיִן: לָמָּה חָרָה לָךְ, וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ. ז הֲלוֹא אִם-תֵּיטִיב, שְׂאֵת, וְאִם לֹא תֵיטִיב, לִפְתּוֹחַ חַטָּאת רֹבֵץ; וְאֵלֶיךָ, תְּשׁוּקָתוֹ, וְאַתָּה, תִּמְשָׁל-בּוֹ. ח וַיֹּאמֶר קַיִן, אֶל-הֶבֶל אָחִיו; וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה, וַיָּקָם קַיִן אֶל-הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ. ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-קַיִן, אֵי הֶבֶל אָחִיךָ; וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי, הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי. י וַיֹּאמֶר, מָה עָשִׂיתָ; קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ, צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאֲדָמָה. יא וְעַתָּה, אָרוּר אַתָּה, מִן-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת-פִּיהָ, לִקְחֹת אֶת-דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדְךָ. יב כִּי תַעֲבֹד אֶת-הָאֲדָמָה, לֹא-תִסָּף תֵּת-כֹּחָהּ לָךְ; נָע וָנָד, תִּהְיֶה בָאָרֶץ. יג וַיֹּאמֶר קַיִן, אֶל-יְהוָה: גָּדוֹל עֲוֹנִי, מִנְּשֹׂא יָד הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם, מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּמִפְּנֵיךָ, אֶסְתֵּר; וְהָיִיתִי נָע וָנָד, בָּאָרֶץ, וְהָיָה כָל-מֹצְאִי, יַהַרְגֵנִי. טו וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה, לֹכֵן כָּל-הֹרֵג קַיִן, שְׁבַע־עֲתִים, יָקָם; וַיִּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת, לְבִלְתִּי הַכּוֹת-אֹתוֹ כָּל-מֹצְאוֹ. טז וַיֵּצֵא קַיִן, מִלִּפְנֵי יְהוָה; וַיֵּשֶׁב בָּאָרֶץ-נוֹד, קִדְמַת-עֵדֶן. יז וַיֵּדַע קַיִן אֶת-אִשְׁתּוֹ, וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת-חֲנוֹךְ; וַיְהִי, בֶּןָה עֵיר, וַיִּקְרָא שֵׁם הָעֵיר, כְּשֵׁם בְּנוֹ חֲנוֹךְ. יח וַיִּוָּלֵד לְחֲנוֹךְ, אֶת-עֵיֶרֶד, וְעֵירֶד, יָלַד אֶת-מִחוּיָאֵל; וּמִחוּיָאֵל, יָלַד אֶת-מִתוּשָׁאֵל, וּמִתוּשָׁאֵל, יָלַד אֶת-לֶמֶךְ. יט וַיִּקַּח-לוֹ לֵמָּךְ, שְׁתֵּי נָשִׁים: שֵׁם הָאֶחָת עֵדָה, וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה. כ וַתֵּלֶד עֵדָה, אֶת-יָבֶל: הוּא הָיָה--אָבִי, יֹשֵׁב אֶהֱל וּמִקְנֶה. כא וְשֵׁם אָחִיו, יוֹבֶל: הוּא הָיָה--אָבִי, כָּל-תֹּפֶשׁ כְּנוֹר וְעֹגֵב. כב וַצִּלָּה גַם-הוּא, יָלַדָה אֶת-תוֹבֵל קַיִן--לְטָט, כָּל-חֹרֶשׁ נְחֹשֶׁת וּבְרָזָל; וְאַחֹת תוֹבֵל-קַיִן, נַעֲמָה. כג וַיֹּאמֶר לֶמֶךְ לְנָשָׁיו, עֵדָה וַצִּלָּה שְׁמַעְנִי קוֹלִי--נָשִׁי לֶמָּךְ, הֲאִזְנָה אֲמַרְתִּי: כִּי אִישׁ הָרַגְתִּי לִפְעֻעִי, וַיֵּלֶד לְחִבְרָתִי. כד כִּי שְׁבַע־עֲתִים, יָקָם-קַיִן; וְלֶמָּךְ, שְׁבַע־עֲשָׂר וְשִׁבְעֵה עוֹד, אֶת-אִשְׁתּוֹ, וַתֵּלֶד בֶּן, וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שֵׁת: כִּי שֵׁת-לִי אֱלֹהִים, זָרַע אַחֵר--תַּחַת הֶבֶל, כִּי הָרַגְוּ קַיִן. כו וְלִשֵׁת גַּם-הוּא יָלַד-בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אֵנוֹשׁ; אַז הוּחַל, לִקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה. {ס}

פרק ד' (1-15) – קין והבל

פרק זה עוסק במתח בין אחים. בקנאה. בהתמודדות עם דחיה.

קין יולד מתנה לאף אך מתנתו נדחית. רק מתנת אחיו הבל מתקבלת. קין רוצח את הבל ובתחילה מכחיש את המעשה. רק משהודה במעשה השופט שהוא האף דן אותו לנדודים ומצניק לו את אות קין שתאן צליו.

הפרק מלמך התייחסות להתמודדות עם דחיה וקנאה. הפרק עוסק בחשיבות השליטה בכעסים. הפרק עוסק גם בחשיבותה

של האדמה כמקור פרנסה עיקרי באותם ימים. קין נענש
נדודים כך שלא יוכל להמשיך להתפרנס מן האדמה. הפרק
עוסק בקבלת אחריות. אות קין מתפרש לציתים כאינסואיזיה
פנימית ללכת בדרכים בהן לא יתקל קין ברוצים בנקמת
דם. הפרק יוצא נגד מנהג נקמת הדם האלהרה לא לפסוע
בקין.

שאלות לדיון:

1. רבי אלעזר הקפר אומר: הקנאה והתאוה והכבוד
מוציאים את האדם מן העולם. הסבירו אמירה זו.
האם נתקללתם במקרה של קנאה? כיצד מתמודדים עם
זה?

האמירה הזו מכוונת לכך ששלושה דברים מפריע את
השקט הנפשי ומקלקלים את חווית החיים. הקנאה
באחרים, התאוה לכל הדברים גם הבלתי מושגים,
והרדיפה אחר הכבוד. כולנו נתקלים במקרים כאלה,
ההתמודדות קשה. אולי כדאי לחנך את עצמנו לכך
שקנאה לא תסייע לי להשיג דברים אלא רק תכאיב לי
ותקלקל את יחסי עם אחרים.

2. האם נדודים הם עונש? האם זה עונש מספיק לרוצח?
האם בכל זאת תוכלו לסנער ולהגן על קין?
נדודים יכולים להיות עונש, כי אין שקט נפשי לאדם
שכל חייו נודד ולא מתיישב במקום אחד. נדודים אינם
עונש מספיק לרוצח, הוא צלול לחלוטת על המעשה, הוא
צריך לשלם את חובו לחברה.

הניסיון להגן על קין הוא שקין בעצם מתוך תחושה
עולה וקנאה קשות ביותר ולא שלט בצמח. דחיה של
מתנתו על ידי האל היתה בלתי נסבלת מבחינתו. עם
זאת, הוא הוזהר על ידי האל שהוא בניסיון, והיה עליו
לשלוט ברגשותיו.

משימות:

• צפו בסרטון הבא:

<https://www.929.org.il/page/4/post/100>

- עם מי אתם מסכימים? האם קין הוא ילד מוכה?
האם הניסיון שלו היה קשה מדי?
- הפרק אינו מסביר מה אמר קין להבל כשהם היו
בחדר. אולי כי כשרוצים לפגוע לא מחפשים סיבות.
חברו דיאלוג קצר ביניהם. מה אמר קין להבל?
- חפשו תמונה או שיר שמבטאים את מה שאתם
חושבים על הסיפור.

בראשית פרק ו

ה וַיֵּרָא יְהוָה, כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ, וְכָל-יֹצֵר מְחַשְּׁבֵת לֵב, רַק רָע כָּל-הַיּוֹם. וַיִּנָּחֵם
יְהוָה, כִּי-עָשָׂה אֶת-הָאָדָם בָּאָרֶץ; וַיִּתְּעֶצֶב, אֶל-לֵבּוֹ. ז וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֲמַחֶה אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר-
בָּרַאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה, עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם: כִּי נִחַמְתִּי, כִּי
עָשִׂיתִם. ח וְנֹחַ, מֵצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה. {פ}
ט אֵלֶּה, תּוֹלְדֵי נֹחַ--נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, בְּדֹרֹתָיו: אֶת-הָאֱלֹהִים, הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ. י וַיִּזְלַד נֹחַ,
שְׁלֹשָׁה בָנִים--אֶת-שָׁם, אֶת-חָם וְאֶת-יֶפֶת. יא וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ, לִפְנֵי הָאֱלֹהִים; וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ,
חֲמָס. יב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ, וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה: כִּי-הִשְׁחִית כָּל-בָּשָׂר אֶת-דְּרָכָו, עַל-
הָאָרֶץ. {ס} יג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ, קֵץ כָּל-בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי--כִּי-מָלְאָה הָאָרֶץ חֲמָס, מִפְּנֵיהֶם;
וְהִנֵּנִי מַשְׁחִיתֶם, אֶת-הָאָרֶץ. יד עֲשֵׂה לְךָ תֵּבֶת עֲצֵי-גִפְרִית, קְנִים תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתֵּבָה; וְכִפְרַת אֶתֶּה
מִבֵּית וּמִחוּץ, בַּכֶּפֶר. טו וְזֶה, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֶתֶּה: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה, אֵרָךְ הַתֵּבָה, חֲמִשִּׁים

אמה רחבה, ושלשים אמה קומתה. טז צהר תעשה לתבה, ואל-אמה תכלנה מלמעלה, ופתח התבה, בצדה תשים; תחתים שנים ושלשים, תעשה יז ואני, הנני מביא את-המבול מים על-הארץ, לשחת כל-בשר אשר-בו רוח חיים, מתחת השמים: כל אשר-בארץ, יגוע. יח והקמתי את-בריתי, אתך; ובאת, אל-התבה--אתה, ובניך ואשתך ונשי-בניך אתך. יט ומקל-החי מקל-בשר שנים מכל, תביא אל-התבה--להחית אתך: זכר ונקבה, יהיו. כ מהעוף למינהו, ומן-הבהמה למינה, מכל רמש האדמה, למינהו--שנים מכל יבאו אליך, להחיות. כא ואתה קח-לך, מקל-מאכל אשר יאכל, ואספת, אליך; והיה לך ולחם, לאכלה. כב ויעש, נח: ככל אשר צוה אתו, אלהים--כן עשה.

פרק ו' (5-22) - מבול

פרקי המבול עוסקים בחטאי האנושות, בסיבה להרס העולם, בהצלתו של נח. ובימים שאחרי המבול. סיפורי מבול היו נפוצים גם בתרבויות אחרות אולם אחד ההבדלים בין סיפורי מבול קדומים אלו לסיפור התנ"כי הוא שם כוחות הטבע שהם האלים משתלבים באופן שרירותי, ואילו בתנ"ך מוצג מסר של שכר ועונש. מעשיו הטובים של נח סייעו לו להינצל מן המבול. הסיפור גם מעניק הסבר לתופעות. למשל: מדוע יש קשת בשמים בימינו? הסיפור עוסק באחריות של אדם לאחרים (נח חשב רק על עצמו והציף את קרוביו) ובאחריות של האדם לסביבתו.

עאלות לדיון:

1. מה לדעתכם יכול נח לעשות למצן אחרים?

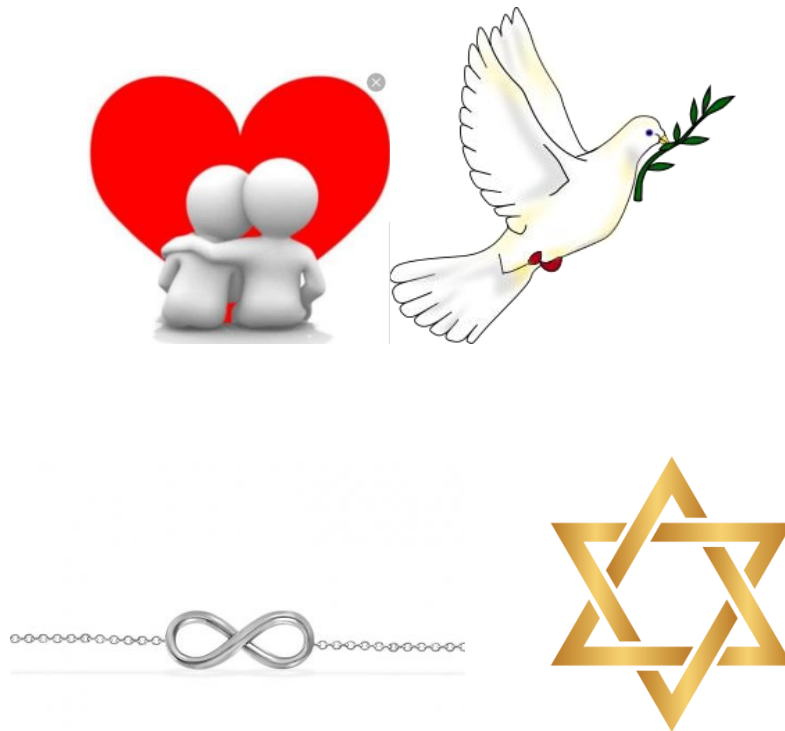
נח יכול היה לומר לאנשים כי המבול מתקרב וכי עליהם לחזור בתשובה ממצעיהם הרעים או לנסות להציף את עצמם. נח יכול היה להתפלל עבורם או

להתווכח עם האל ולבקש לרחם על האנושות. כפי
 שצפה אברהם אבינו בפרשת סדום.
 2. האם אסונות טבע כמו צונאמי ובכלל מצב כדור הארץ
 בימינו הם דבר שניתן למנוע?
 נראה שמצב האוויר בעולם משתנה, אולי לא ניתן
 למנוע אסונות טבע לחלוטין, אבל יתכן שניתן להצרכ
 לקראתם.

משימות:

- חפשו היכן נמצא הר אררט עליו נחה התיבה אחרי
 המבול.
 - היונה עם עלה הזית הסכה לסמל של שלום בין בני
 אדם ובין האדם לטבע. איזה עוד סמלים אתם
 מכירים?
- בחרו אחד מן הסמלים הבאים ונמקו את בחירתכם:

בראשית פרק יא

א ויהי כל-הארץ, שפה אחת, ודברים, אחדים. ב ויהי, בנסעם מקדם; וימצאו בקעה בארץ שנער, וישבו שם. ג ויאמרו איש אל-רעהו, הבה נלבנה לבנים, ונשרפה, לשרפה; ונתי להם הלבנה, לאבן, והחמר, היה להם לחמר. ד ויאמרו הבה נבנה-לנו עיר, ומגדל וראשו בשמים, ונעשה-לנו, שם: פן-נפוצ, על-פני כל-הארץ. ה וירד יהוה, לראות את-העיר ואת-המגדל, אשר בנו, בני האדם. ו ויאמר יהוה, הן עם אחד ושפה אחת לכולם, וזה, החלם לעשות; ועתה לא-יבצר מהם, כל אשר יזמו לעשות. ז הבה, נרדה, ונבלה שם, שפתם--אשר לא ישמעו, איש שפת רעהו. ח ויפץ יהוה אתם משם, על-פני כל-הארץ; ויחדלו, לבנות העיר. ט על-כן קרא שמה, בבל, כי-שם בלל יהוה, שפת כל-הארץ; ומשם הפיצם יהוה, על-פני כל-הארץ. {פ}

פרק י"א (1-9) – מנדל בבל

הפרק עוסק במנדל בבל. הסיפור יוצא נאד חטא האלה והרצון האנושי להיות כאלהים. אנשי המנדל רצו לעשות לעצמם שם ולבנות מנדל שראשו בשמיים – מקום מסכן

האל. הט גט רצו אותו כמעין מעדלור המסייע למי שהרחיק
לחזור אל הציר. לכן אמרו: בן נפול על פני כל הארץ.

אבל האל הפר את תוכניתו.

הסיפור מעניק הסבר לאופן בו נוצרו שפות שונות בעולם
ולאופן בו התפלגו בני האדם על פני כדור הארץ.

מדרש השם בבל הוא – כי שם בבל הי' שפת כל הארץ. כק
מסביר התנך את פשרם של שמות. בבל נקראת גם בבל כי
באב בשפות שמיות הוא שער, והיא נחשבה בעיני יושביה לשער
השמיים.

שאלות לדיון:

1. האדם שאף גם כיום להגיע לשמיים: החלליות הניצו
לירח (כק גם סיפורה של בראשית החללית שלנו). מה
דעתכם, האם לו הציה והאם לה מעיד על לאוה
אנושית?

לה לא מעיד על לאוה אלא על סקרנות.

2. בני אדם התפלגו בעולם, עם זאת היום עם
הגלובליזציה העולם מתאחד. האם טוב שיש תרבויות
שונות או שכל האנושות להתאחד? הסבירו מה טוב בכל
אחת מן האפשרויות האלה.

טוב שיש תרבויות שונות וכך יש מאון של עושר תרבותי
ואנושי, אבל אולי כדאי שבכל זאת יהיו ערכים
משותפים לכלל האנושות (כמו שבצ מצוות בני נח) כדי
שנורמות מסויימות של מוסר תהיינה משותפות לכלום.

3. על פסוק 6 שפרקנו מספרת אגדת חז"ל כי מלך בבל
 היה גבוה מאוד ואם נפל אדם ומת, לא שמו הבונים
 ליבם עליו, אם נפלה לבנה (אבן בניה) אחת, היו יושבים
 ובוכים ואומרים: "אוי לנו". (פרקי דרבי אליעזר פרק
 כ"ד).

הסיפור עוסק בחשיבות החומר בעיני אנשי מלך בבל
 לצומת הלילה בחיי אדם. מה דעתכם על הסיפור?
 הסיפור מציג על נורמות פסולות. חיי אדם חשובים מן
 החומר.

משימות:

• התבוננו בשתי התמונות. אילו מהן תואמת יותר את

הסיפור?

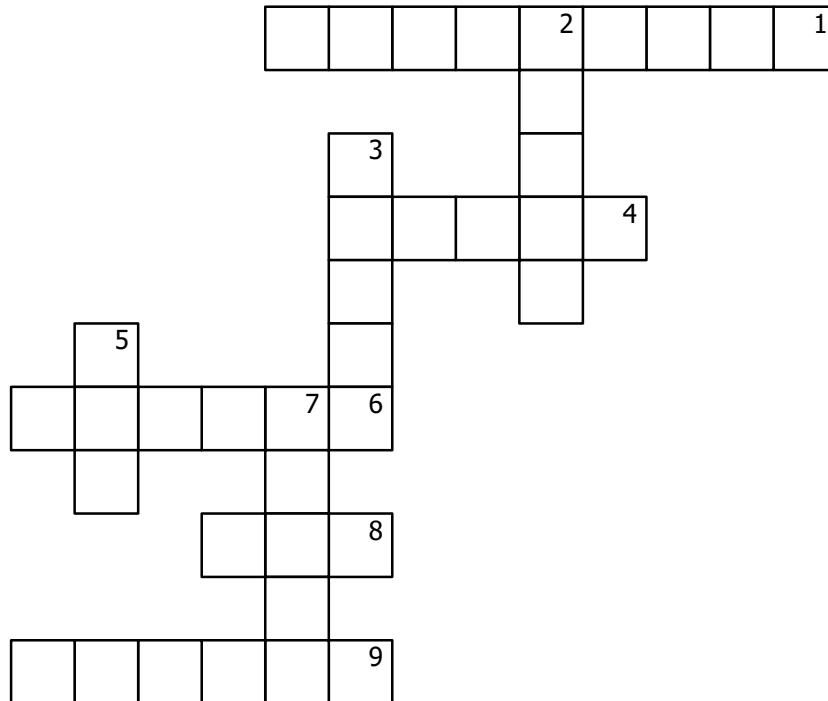
• צפו בסרטון הבא – האם מתאים ללמד ילדים את

התנ"ך כפי שצושים בסרטון? נאקו.

https://www.youtube.com/watch?v=KleGK4n0TzU&list=PLEs05azCykmXgfggKHV-S_Ir-BR1Q94FH&index=11

פעילויות לסיכום היחידה:

תשבץ ראשית האנושות

מאוזן

1. מה הקריב קין לאל – מפרי האדמה
4. מה מופיע רק בבראשית ב – גן עדן
6. ממה ניצל נח – מהמבול
8. מה הקריב הבל לאל – צאן
9. מה רצו אנשי מגדל בבל – להתפרסם

מאונך

2. מי הביאה לנח ענף זית היונה
3. כמה סיפורי בריאה יש בבראשית – שניים
5. מהו שמה של אם כל חי – חוה
7. מה היה חטאם של אנשי מגדל בבל – הגאווה

37 בסרטון הבא המסכם את מה שלמדנו וקראו את השיר:

<https://www.youtube.com/watch?v=SSk5FkTklQc&list=PL5i9jeyuf2TExzYFdI2FY5e8y1Vq2EXNB>

בראשית

מילים ולחן: דון מקלין

תרגום: רחל שכירא

בראשית היה לא כלום, רק חושך ודממה

מדבר האלהים בקצופי האדמה

מצל הצרובים קורצו כוכבי יהלומים

בעש החדש הופיעו יצורים אילמים

והאדם היה פרוצה ברצף האינסוף

שאלוהים בחוכמתו שמר אותה לסוף.

התצננו מאל, התצננו מאל

וכשנו כסא וסמ נלך

התצננו מאל, ליילדינו בלבד

רק להם לא היינו לעזר.

ההרים קיבלו צורה וכך העמקים

ונהרות פילסו דרכם בחריצת סכין

גלי גאות היו את לב הארץ מפלחים

קרני השמש השתברו אל בוקק משטחים

וסיר חיים פרץ כמו המנון וכמו מחול

טיפה של דם נפלה אי שם, הכתימה את החול.

התעצמנו מאל...

ונשרים דאו מצל הכן המבורק
טיפת הדם הפכה אדם כעץ חייט צמח
באודל בדידותו צלצול חרטה מעצמותיו
עוצבה להיות לו לבת זוג מושלמת בכל תו
ועץ הדעת, כק הודעס, אסור למאכל
באן העדן הנחש לרעליהם לחל.

התעצמנו מאל...

עץ הדעת מוות בו, בו חייכת תלויים
איכלו איכלו לחשנחש, היו כאלהים
איכלו איכלו מפרי העץ טירכו אותו עד תום
עד שתבינו מהו טעם כח ושלטון
אבד לנו אותו הכן, אשר איבדו שניהם
אבות קובעים את המחיר משלמים בניהם.

התעצמנו מאל...

שאלות לסיכום:

1. איילו מהסיפורים שלמדתם ביחידה זו מוזכרים בשיר?
איילו אינם מוזכרים?
2. מדוע נקראים סיפורים אלו סיפורים אוניברסליים?
הדאימו בעזרת סיפור אחד שבו המסר נועץ לכל בני
האדם.
3. איילה מהסיפורים שלמדתם אהבתם, הסבירו מדוע. איילה
מביניהם פחות אהבתם. הסבירו מדוע.

יחידה שניה – סיפורי האבות

ביחידה זו אנו עוקבים אחר סיפורי אבותינו וננסה להבין
מספחה שתהפוך כחור ההיתוך המצוי לעם. מספחה הנושאת
מסר מונותאיסטי.

בראשית פרק יב

א ויאמר יהוה אל-אברהם, לה-לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, אל-הארץ, אשר
ארצך. ב ואעשה, לגוי גדול, ואברכה, ואגדלה שמך; והיה, ברכה. ג ואברכה, מברכך,
ומקללה, אאר; ונברכו בך, כל משפחת האדמה. ד וילך אברהם, כאשר דבר אליו יהוה, וילך
אתו, לוט; ואברהם, בן-חמש שנים ושבעים שנה, בצאתו, מחרן. ה ויקח אברהם את-שרי אשתו
ואת-לוט בן-אחיו, ואת-כל-רכושם אשר רכשו, ואת-הנפשו, אשר-עשו בחרן; ויצאו, ללכת
ארצה כנען, ויצאו, ארצה כנען. ו ויעבר אברהם, בארץ, עד מקום שקם, עד אלון מורה;
והכנעני, אז בארץ. ז וירא יהוה, אל-אברהם, ויאמר, לזרעך אתן את-הארץ הזאת; ויבן שם
מזבח, ליהוה הנראה אליו. ח ויעתק משם ההרה, מקדם לבית-אל--ויט אהלה; בית-אל מים,
והעי מקדם, ויבן-שם מזבח ליהוה, ויקרא בשם יהוה. ט ויסע אברהם, הלוח ונסוע הנגבה. {פ}
י ויהי רעב, בארץ; וירד אברהם מצרימה לגור שם, כי-כבד הרעב בארץ. יא ויהי, כאשר הקריב
לבוא מצרימה; ויאמר, אל-שרי אשתו, הנה-נא ידעתי, כי אשה יפת-מראה את. יב והיה, כי-
יראו אתה המצרים, ואמרו, אשתו זאת; והרגו אתי, ואתה יחי. יג אמרי-נא, אחתי את--למען
יטב-לי בעבורה, וחייתה נפשי בגללה. יד ויהי, כבוא אברהם מצרימה; ויראו המצרים את-
האשה, כי-יפה הוא מאד. טו ויראו אתה שרי פרעה, ויהללו אתה אל-פרעה; ותקח האשה,
בית פרעה. טז ולאברהם היטיב, בעבורה; ויהי-לו צאן-ובקר, וחמרים, ועבדים ושפחות, ואתנת
וגמלים. יז וינגע יהוה את-פרעה נגעים גדלים, ואת-ביתו, על-דבר שרי, אשת
אברהם. יח ויקרא פרעה, לאברהם, ויאמר, מה-זאת עשית לי; למה לא-הגדת לי, כי אשתך
הוא. יט למה אמרת אחתי הוא, ואקח אתה לי לאשה; ועתה, הנה אשתך קח לך. כ ויצו
עליו פרעה, אנשים; וישלחו אתו ואת-אשתו, ואת-כל-אשר-לו.

פרק י"ב – לך לך אברהם

הפרק זה אנו עוקבים אחר הכרות עם אבי האומה העברית ואבי
האומה הערבית נולד המסר המונותאיסטי – אברהם. הפרק
אינו מסביר מדוע נבחר אברהם, אולם הוא יצאנו ומכאן
ואילך בעשרה ניסיונות שפרקנו שני הראשונים שבהם,
ניסיונות המצדיקים את בחירתו.

החלק הראשון של הפרק מלמד על הצורה של אברהם מאור כשדים לנצח. אברהם נדרש להאמין בכל הטובות שניתנות לו יתעמו, למרות שכלי 75 קשה להאמין בהם. הוא מקבל את הטובת הארץ והצאצאים.

החלק השני בלל רצה הוא יורד למצרים ומבקש מאתו לומר שהיא אחותו (ואמנם לפי פרק כ' היא אחותו למחצה) כדי שלא יפגעו בו. לפי חוקי אור כשדים משם הוא הציג, בדע שבר מצה על אשה שהיא אחותו אסור לקחתה ללא רשותו, אולם במצרים החוקים היו קצת אחרים...

האל מצניח את המצרים שלקחו את שרה והיא מושבת לו אולם הם מארשים ממצרים אולם עם רכוש רב. מצה אבות – סימן לבנים: כך ירדו צאצאי אברהם למצרים, יפגעו בהם ולבסוף יצאו משם ברכוש גדול.

עאלות לדיון:

1. מהו הקושי בהצורה בלי מבור אל ארץ חדשה עם שפה ותרבות חדשות?
הקושי רב, אנו רואים עולים חדשים גם בימינו מתקשים להתאקלם. דווקא בלי מבור קשה לקלוט מנהגים של מקום חדש, שפה ודרכי התנהגות.
2. מה מותר לעשות בשעת סכנה? האם אתם מסכימים עם התנהגותו של אברהם?
בשעת סכנה אדם עושה כמעט הכל כדי להציל את עצמו. לפעמים נעזרים באי אמירת אמת, בהתחשפות

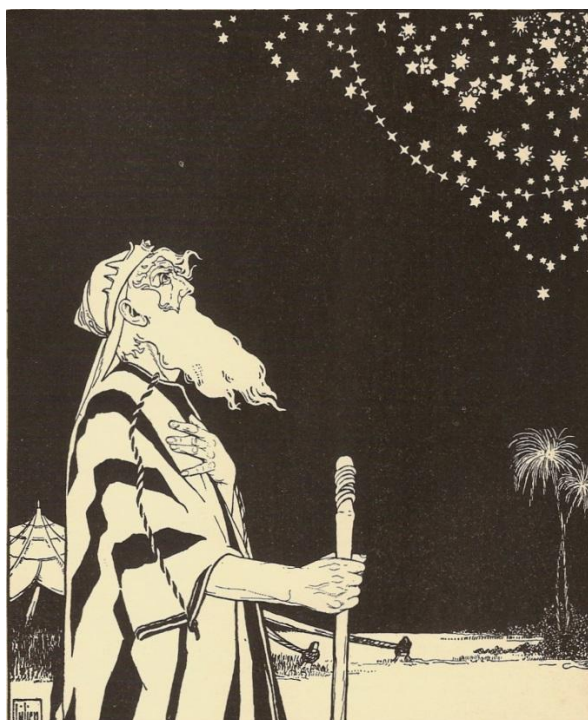
למישהו אחר מאי שאתה, וצוד. אפשר להבין את
אברהם שרצה להציף את עצמו ואם כן גם את שרה.
הוא גם ביקש ממנה לומר שהיא אחותו ולא ככה זאת
עליה.

3. כאשר רוצים להעביר מסר חשוב כפי שאברהם רצה
להפיץ את המונותאיזם, מהי הדרך המומלצת? איך
משכנעים אחרים במה שאנו מאמינים בו?
בימינו העברת מסר היא בדרך של פלקטים, סטיקרים,
סיחות אישיות או עם קבוצה, דיבויט וצוד. הפצה של
רציון מצריכה גיוס אנשים שמאמינים בו, והדברות עם
אנשים כדי לשכנעם.

משימות:

לפניכם תמונה של אברהם –

• מה בא לידי ביטוי בתמונה?

- לפניכם סרטון – מה הוא מלאך על מסעותיו של אברהם? תוכלו להעזר גם במפה.
- בחרו דבר אחד שהסרטון לימד אתכם על דמותו של אברהם.

https://www.youtube.com/watch?v=xA_rv9GVIGw&t=10s

בראשית פרק כז

א ויהי כִּי-זָקַן יִצְחָק, וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מֵרָאִת; וַיִּקְרָא אֶת-עֶשָׂו בֶּנוֹ הַגָּדֹל, וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי, וַיֹּאמֶר אֵלָיו, הֲנִי. ב וַיֹּאמֶר, הִנֵּה-נָא זָקְנָתִי; לֹא יָדַעְתִּי, יוֹם מוֹתִי. ג וַעֲתָה שְׂא-נָא כְּלִיךָ, תְּלִיךָ

וְקִשְׁתָּךְ; וְצֹא, הַשָּׂדֶה, וְצֹדֶה לִי, צִידָה (צִיד). (ד) וַעֲשֵׂה-לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי, וְהִבִּיאָה לִי--
וְאָכְלָה: בַּעֲבוּר תִּבְרָכְךָ נַפְשִׁי, בְּטָרֶם אָמוּת. ה. וְרִבְקָה שָׁמַעַת--בְּדִבְרֵי יִצְחָק, אֶל-עֶשָׂו בְּנוֹ; וַיֵּלֶךְ
עֶשָׂו הַשָּׂדֶה, לְצֹד צִיד לְהִבְיֹא. ו. וְרִבְקָה, אָמְרָה, אֶל-יַעֲקֹב בְּנָהּ, לֵאמֹר: הִנֵּה שָׁמַעַתִּי אֶת-
אָבִיךָ, מְדַבֵּר אֶל-עֶשָׂו אַחִיךָ לֵאמֹר. ז. הִבִּיאָה לִי צִיד וַעֲשֵׂה-לִי מִטְעָמִים, וְאָכְלָה; וְאַבְרָכְכָה לִפְנֵי
יְהוָה, לִפְנֵי מוֹתִי. ח. וַעֲתָה בְנִי, שָׁמַע בְּקִלְי--לְאֲשֶׁר אָנִי, מְצֹנָה אֶתְךָ. ט. לֶךְ-נָא, אֶל-הַצֹּאן, וְקַח-
לִי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדִי עֲזִים, טָבִים; וְאֶעֱשֶׂה אִתָּם מִטְעָמִים לְאָבִיךָ, כַּאֲשֶׁר אֶהֱבֶה. י. וְהִבֵּאתָ לְאָבִיךָ,
וְאָכַל, בַּעֲבֹר אֲשֶׁר יִבְרָכְךָ, לִפְנֵי מוֹתוֹ. יא. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, אֶל-רִבְקָה אִמּוֹ: הֵן עֶשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִר,
וְאֲנִי אִישׁ חֶלֶק. יב. אֲוִלִי יִמְשְׁנִי אָבִי, וְהִיִּיתִי בְעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ; וְהִבֵּאתִי עָלַי קָלְלָה, וְלֹא
בְּרָכָה. יג. וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ, עָלִי קָלְלֶתְךָ בְנִי; אֲךָ שָׁמַע בְּקִלְי, וְלֶךְ-קַח-לִי. יד. וַיֵּלֶךְ, וַיִּקַּח, וַיָּבֵא,
לְאִמּוֹ; וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מִטְעָמִים, כַּאֲשֶׁר אֶהֱבֶה אָבִיו. טו. וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת-בִּגְדֵי עֶשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל,
הַחֲמֻדֹת, אֲשֶׁר אֶתָּה, בְּבֵית; וַתִּלְבַּשׂ אֶת-יַעֲקֹב, בְּנָהּ הַקָּטָן. טז. וְאֵת, עֶרְת גְּדֵי הָעֲזִים,
הַלְבִּישָׁה, עַל-יָדָיו--וְעַל, חִלְקֵת צֹאנֶיהָ. יז. וַתִּתֵּן אֶת-הַמִּטְעָמִים וְאֶת-הַלֶּחֶם, אֲשֶׁר עָשְׂתָה, בְּיָד,
יַעֲקֹב בְּנָהּ. יח. וַיָּבֵא אֶל-אָבִיו, וַיֹּאמֶר אָבִי; וַיֹּאמֶר הַנְּנִי, מִי אַתָּה בְנִי. יט. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-אָבִיו,
אֲנִי עֶשָׂו בְּכֹרְךָ--עֲשִׂיתִי, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי; קוּם-נָא שָׁבָה, וְאָכְלָה מִצִּידִי--בַּעֲבוּר, תִּבְרָכְנִי
נַפְשֶׁךָ. כ. וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-בְּנוֹ, מִה-זֶה מַהֲרַת לְמַצָּא בְנִי; וַיֹּאמֶר, כִּי הִקְרָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לִפְנֵי. כא. וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-יַעֲקֹב, גִּשָּׁה-נָא וְאַמְשֹׁךְ בְנִי: הֲאֵתָה זֶה בְנִי עֶשָׂו, אִם-לֹא. כב. וַיִּגַּשׁ
יַעֲקֹב אֶל-יִצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשָׁהוּ; וַיֹּאמֶר, הֲקֵל קוֹל יַעֲקֹב, וְהִיָּדִים, יָדֵי עֶשָׂו. כג. וְלֹא הִפִּירוּ--כִּי-הָיוּ
יָדָיו כִּידֵי עֶשָׂו אָחִיו, שְׁעֵרֹת; וַיִּבְרָכְהוּ. כד. וַיֹּאמֶר, אַתָּה זֶה בְנִי עֶשָׂו; וַיֹּאמֶר, אָנִי. כה. וַיֹּאמֶר,
הַגִּשָּׁה לִי וְאָכְלָה מִצִּיד בְנִי--לְמַעַן תִּבְרָכְךָ, נַפְשִׁי; וַיִּגַּשׁ-לוֹ, וַיֹּאכַל, וַיָּבֵא לוֹ יִין, וַיִּשְׁתַּ. כו. וַיֹּאמֶר
אֵלָיו, יִצְחָק אָבִיו: גִּשָּׁה-נָא וּשְׁקָה-לִי, בְנִי. כז. וַיִּגַּשׁ, וַיִּשְׁק-לוֹ, וַיִּרַח אֶת-רִיחַ בִּגְדָיו, וַיִּבְרָכְהוּ;
וַיֹּאמֶר, רָאֵה רִיחַ בְנִי, כְּרִיחַ שְׂדֵה, אֲשֶׁר בָּרַכְוּ יְהוָה.

פרק כ"ז (1-27) – ברכת יצחק ליצחק

לָבִנוּ *le* אִבְרָהָם יִצְחָק שְׁנֵי בָנִים – עֶשָׂו וַיַּעֲקֹב. הַבְּכוֹר
אֲבִינֵיהֶם הוּא עֶשָׂו, וּבְרַכְתָּ הַבְּכוֹרָה וְנִשְׁאֵאתָ הַמֵּאוֹרֶשֶׁת
הַמִּשְׁפָּחָתִית אֲמֹרָה לָהֵיוֹת *le*. אֹדֵם רִבְקָה, אִמְתָּ הַבָּנִים,
רוֹצֶה שֶׁאֵת בְּרַכְתָּ הַבְּכוֹרָה יִקְבֹּל יַעֲקֹב, אִם כִּי כַּקִּיבֻלָּה
בְּנִיבֹאֵה וְאִם כִּי הוּא בְּנָהּ הָאֵלֹהִים. הִיא יוֹלֶמֶת הַנִּשְׁאֵה, יַעֲקֹב
יִתְחַפֵּה לְעֶשָׂו וְאָבִיו כַּבֵּד הִרְאִיהָ יִחְסֹה שֶׁהוּא בְּכוֹר וַיִּבְרַךְ
אוֹתוֹ. יִצְחָק חוֹשֵׁה בַּיַּעֲקֹב כִּי אִם בְּצִוּוֹרָתוֹ חוֹשֵׁה הַשְׁמִיעָה *le*

וחוש המישוש שלו גורמים לו לחשוד. אבל בסוף הוא מברק את יצקה. מצפה הונאה לה יצרוט ליצקה לברוח מביתו, ורק אחרי תהליך ארוך בו רימו עם אותו הוא משתנה וראוי לשם ישראל שמכיל בתוכו את המילה ישר. הוא עם מפייס לאחר שנים רבות את עשו ומשלים איתו.

בתנ"ך התחפזות וההונאה היו נשקו של החלש. נשים, בנים צעירים וכא מי שחש שנרעה לו צוול נקט בתחבולות כדי להשיג את מה שחש שהוא ראוי לו. רבקה יודעת הנבואה שממשיק המורשת המשפחתית הוא יצקה, ולכן אומרת: "עלי קללתך בני" ומוכנה לשלם את מחיר ההונאה. ובאמת כשיצקה עולה את הבית לו הפעם האחרונה שהיא רואה אותו כי כשישוב היא כבר לא תהיה בחייה.

בתנ"ך, ואם בימינו, לברכה יש משמעות. אולם המיוחד בתנ"ך הוא שהיא נחשבה לנבואה. דברי יצחק לבנו הם נבואה בעיני יצקה ורבקה.

שאלות לדיון:

1. האם נכון לפצול כפי שפצלה רבקה? אולי היו עוד דרכים כמו לשוחח עם יצחק, לספר לו על הנבואה ולקבל ביחד החלטה לגבי הבנים?
אפשר להבין את רבקה, אבל טוב יותר לצפות דברים בשיח והסכמה ולא ברמאות. יתכן ורבקה חשה שיצחק לא יבין אותה, אבל היא יכולה לומר לו שניתנה לה

נבואה שיצק הוא הבן החשוב. ניצול חולשתו של יצחק
מצורר אי נוחות.

2. האם ישנם לדעתכם מקרים בהם מותר לסקר? למצן
שלום בית? כדי למנוע סבל וכאב מאדם? או שתמיד
חובה לומר אמת ולשאט בתוצאות?
כן, מותר לסקר כאשר מדובר בהצלחת נפשות. גם
למצן שלום בית או למניעת סבל רב ומיותר. אמירת
אמת היא דבר חשוב ודרך לפתור דברים וקשיים, אבל
לעיתים צריך לומר דבר שאינו אמת במטרה להשיג דבר
אמיתי כמו שלום או מתן תקווה לאדם.
3. העדפה של בן, מתח בין אחים, הם דברים שכולנו
מכירים. כיצד לדעתכם על הורים לנהוג כדי למנוע
מתחים בין אחים?
על הורים לעשות כל מאמץ למנוע מתח בין אחים,
בשיחות, בפעילויות משותפות, בפתיחת קונפליקטים
וצוד.

משימות:

- ספרו על תחושות שלכם שהצליחה להפחית אנשים.
- לפניכם שני סרטונים.
- א. סבא טוביה על יצק וציו - מהי הביקורת על
רבה בסרטון? ציינו גם שני הבדלים בין הסיפור
בתנ"ך לסרטון.

<https://www.youtube.com/watch?v=-6TSEQwnnfc>

ה. סיכום פרקים כ"ו-כ"ז, בראשית. איזה ידע מוסיף

הסרטון על יצקה ועשיו? ציינו elife דברים.

https://www.youtube.com/watch?v=skH_GVZWn4c&t=70s

בראשית פרק לב

א וַיִּשְׁכֶּם לָבֵן בְּבִקְרָא, וַיִּנָּשֶׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו--וַיְבָרֶךְ אֹתָהֶם; וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לָבֵן, לְמִקְוָמוֹ. ב. וַיַּעֲקֹב, הֵלֶךְ לְדֶרֶכּוֹ; וַיִּפְגְּעוּ-בּוֹ, מְלָאכֵי אֱלֹהִים. ג. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כְּאִשֶּׁר רָאָם, מִחֲנֹה אֱלֹהִים זֶה; וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא, מַחְנֵים. {פ}

ד וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לְפָנָיו, אֶל-עֶשָׂו אָחִיו, אֲרֻצָּה שְׂעִיר, שְׂדֵה אֲדוֹם. ה. וַיֵּצֵאוּ אֹתָם, לֵאמֹר, כֹּה תֹאמְרוּן, לְאֲדֹנִי לַעֲשׂוֹ: כֹּה אָמַר, עֲבָדְךָ יַעֲקֹב, עִם-לָבֵן גֵּרְתִּי, וְאַחֵר עַד-עֲתָה. ו. וַיְהִי-לִי שׂוֹר וְחִמּוֹר, צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה; וְאֲשַׁלְּחָה לְהַגִּיד לְאֲדֹנִי, לְמַצֵּא-חֵן בְּעֵינֶיךָ. ז. וַיָּשָׁבוּ, הַמְּלָאכִים, אֶל-יַעֲקֹב, לֵאמֹר: בָּאוּנוּ אֶל-אָחִיךָ, אֶל-עֶשָׂו, וְגַם הֵלֶךְ לְקִרְיַתךָ, וְאַרְבַּע-מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. ח. וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד, וַיֵּצֵר לוֹ; וַיַּחַץ אֶת-הָעֵם אֲשֶׁר-אִתּוֹ, וְאֶת-הַצֹּאן וְאֶת-הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים--לְשָׁנֵי מַחֲנוֹת. ט. וַיֹּאמֶר, אִם-יָבֹא עֶשָׂו אֶל-הַמַּחֲנֶה הָאֵחָת וְהִכָּהוּ--וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנֶּשָּׂאָר, לְפָלִיטָה. י. וַיֹּאמֶר, יַעֲקֹב, אֱלֹהֵי אַבְי אַבְרָהָם, וְאֱלֹהֵי אַבִּי יִצְחָק: יְהוָה הָאֵמֶר אֵלַי, שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמִוְלָדְתְּךָ--וְאִי־טִיבָה עִמָּךְ. יא. קִטַּנְתִּי מִכָּל הַחֲסָדִים, וּמִכָּל-הָאֲמִתּוֹת, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, אֶת-עֲבָדְךָ: כִּי בְמִקְלִי, עָבַרְתִּי אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה, וְעַתָּה הִיִּיתִי, לְשָׁנֵי מַחֲנוֹת. יב. הֲצִילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי, מִיַּד עֶשָׂו: כִּי-יָרָא אֹנְכִי, אֹתוֹ--פֶּן-יָבֹא וְהִכָּנִי, אִם עַל-בָּנִים. יג. וְאֵתָה אֲמַרְתָּ, הֵיטֵב אִי־טִיב עִמָּךְ; וְשִׁמַּתִּי אֶת-זֶרְעֶךָ כְּחוֹל הַיָּם, אֲשֶׁר לֹא-יִסְפָּר מֶרֶב. יד. וַיֵּלֶן שֵׁם, בְּלִילָה הַהוּא; וַיִּקַּח מִן-הַבָּא בִידּוֹ, מִנְחָה--לַעֲשׂוֹ אָחִיו. טו. עֲזִים מֵאֲתִים, וְתִשְׁיִים עֶשְׂרִים, רְחִלִים מֵאֲתִים, וְאִילִים עֶשְׂרִים. טז. גְּמָלִים מִיִּנְיָקוֹת וּבְנֵיהֶם, שְׁלִשִּׁים; פָּרוֹת אַרְבָּעִים, וּפְרִים עֶשְׂרֶה, אֶתְנַת עֶשְׂרִים, וְעִזִּים עֶשְׂרֶה. יז. וַיִּתֵּן, בִּיד-עֲבָדָיו, עֶדֶר עֶדֶר, לְבָדוֹ; וַיֹּאמֶר אֶל-עֲבָדָיו, עֲבְרוּ לִפְנֵי, וְרוּחַ תְּשִׁימוּ, בֵּין עֶדֶר וּבֵין עֶדֶר. יח. וַיֵּצֵא אֶת-הָרֶאשׁוֹן, לֵאמֹר: כִּי יִפְגְּשֶׁךָ עֶשָׂו אָחִי, וְשָׂאֲלֶךָ לֵאמֹר, לְמִי-אֵתָה וְאָנָּה תֵּלֵךְ, וְלִמִּי אֵלֶּה לִפְנֶיךָ. יט. וְאָמַרְתָּ, לַעֲבָדְךָ לְיַעֲקֹב--מִנְחָה הוּא שְׁלוּחָה, לְאֲדֹנִי לַעֲשׂוֹ; וְהָיָה גַם-הוּא, אַחֲרֵינוּ. כ. וַיֵּצֵא גַם אֶת-הַשָּׂנִי, גַם אֶת-הַשְּׁלִישִׁי, גַם אֶת-כָּל-הַהֲלָכִים, אַחֲרֵי הָעֲדָרִים לֵאמֹר: כַּדָּבָר הַזֶּה תִּדְבָּרוּן אֶל-עֶשָׂו, בְּמַצְאָכֶם אֹתוֹ. כא. וְאָמַרְתֶּם--גַם הִנֵּה עֲבָדְךָ יַעֲקֹב, אַחֲרֵינוּ: כִּי-אָמַר אֲכַפְּרָה פָנָיו, בַּמִּנְחָה הַהִלָּכֶת לִפְנֵי, וְאַחֲרֵי-כֵן אֲרָאָה פָנָיו, אוֹלִי יִשָּׂא פָנָי. כב. וְתַעֲבֹר הַמִּנְחָה, עַל-פָּנָיו; וְהוּא לֵן בְּלִילָה-הַהוּא, בַּמַּחֲנֶה. כג. וַיָּקָם בְּלִילָה הַהוּא, וַיִּקַּח אֶת-שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת-שְׁתֵּי שִׁפְחָתָיו, וְאֶת-אֶחָד עֶשֶׂר, יְלָדָיו; וַיַּעֲבֹר, אֶת מַעְבַּר יַבֵּק. כד. וַיִּקְהָם--וַיַּעֲבֹר, אֶת-הַנָּחַל; וַיַּעֲבֹר, אֶת-אֲשֶׁר-לּוֹ. כה. וַיִּזְתֵּר יַעֲקֹב, לְבָדוֹ; וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. כו. וַיָּרָא, כִּי לֹא יָכַל לוֹ, וַיִּגַע, בְּכַף-יָרְכוֹ; וַתִּקַּע כַּף-יָרֶךְ יַעֲקֹב, בְּהַאֲבָקוֹ עִמּוֹ. כז. וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי, כִּי עָלָה הַשָּׁחַר; וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחָה, כִּי אִם-בִּרְכָּתִי. כח. וַיֹּאמֶר אֵלָיו, מֶה-שָּׁמָּה; וַיֹּאמֶר, יַעֲקֹב. כט. וַיֹּאמֶר, לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שָׁמָּה--כִּי, אִם-יִשְׂרָאֵל: כִּי-שָׁרִיתָ עִם-אֱלֹהִים וְעִם-

אנשים, ותוכל. ל. וישאל יעקב, ויאמר הגידה-נא שמך, ויאמר, למה זה תשאל לשמי; ויברך אתו, שם. לא ויקרא יעקב שם המקום, פניאל: כי-ראיתי אלהים פנים אל-פנים, ותנצל נפשי. לב ויזרח-לו השמש, כאשר עבר את-פנואל; והוא צלע, על-ירכו. לג על-כן לא-יאכלו בני-ישראל את-גיד הנשה, אשר על-כף הירך, עד, היום הזה: כי נגע בכף-ירך יעקב, בגיד הנשה.

פרק ל"ה – השיבה לארץ, הפיוס עם עשיו וסינוי השם

כעבור למעלה מעשרים שנה, לאחר שיעקב חי בבית לבן הארמי ונשא את בנותיו רחל ולאה לנשים, הוא שב לארצו. השיבה כרוכה בצורך להתפייס עם עשיו. יעקב שער תהליך של סינוי וטע חוש מנקמת אחיו, שולח אליו מתנות פיוס. בלידה שלפני המפגש, נאבק עם יעקב איש שלפי המסורת היה מלאך. בסוף המאבק האיש רוצה ללכת, אך יעקב דורש ממנו ברכה, וכך הוא מקבל ממנו את השם החדש ישראל והמקום בו התרחש המאבק קיבל את השם פניאל. מעשה אבות סימן לבנים: כפי שיצא יעקב לאלות ושב ממנה, כך העצ יוצא לאלות ושב ממנה. כפי שיעקב יצא חבול מהמאבק, טע העצ הסובל מרדיפות באלות יוצא ממנה חבול. סיפור המאבק עם האיש-המלאך מתרחש בלידה, כך האלות היא לילה, אולם בסופה הטאולה – עלות השחר. השם ישראל מציג על הסינוי שחל ביעקב, הוא מתמודד עם האל ועם בני אדם, וכאמור, בשם זה מופיעה המילה ישר. עתה ראוי יעקב להיות אב האומה הקרויה על שמו.

עאלות לדיון:

1. לקראת הפגישה עם צעו צושה יצקה שלווה מצטייט: -
- מתכוונן למאבק ומחלף את אנשיו נשותיו וילדיו לפני
מתנות כדי שאחד לפחות ינצל.
- שולח מתנות פיוס לעשיו.
- מתפלל

מה אתם הייתם צושיט לקראת מפאט טעון הקשור
שמטרתו פיוס והשלמה עם חבר או בן משפחה?
אפשר להציג תיווק של אדם ניטרלי או אובייקטיבי
סיקסר בין הצדדים. אפשר לנסות תקשורת מרחוק
תחילה ורק אחר כך להפגש.

2. יש אנשים הבוחרים לשנות את שמם. מהי המטרה של
מצעה כלה ומה דעתכם עליו? מה פירוש שינוי שם
ולמה לה חשוב?
שינוי שם נותן תחושה של התחלה חדשה. הרמה"ט מציג
למשל לחוגר בתשובה לשנות את שמו. כאילו שהוא אדם
אחר חדש.

עם זאת, שם שנתנו ההורים לא קל ולא רצוי לשנות
בקלות. יש לשם משמעות וחשיבות.

3. איזה פירוש לתנ"ך מתאים לכם: סמלי (מצעה אבות
סימן לבנים) או פסיכולוגי ספרותי? נאקו.
כל תשובה מנומקת תתקבל.

משימות:

לפניכם תמונה מפורסמת של מאבק יצקב עם המלאך

• קראו את הפסוקים הבאים והביאו מהם הוכחה
לטענה שהאיש ציונו נאבק יצקב היה מלאך:

כה ויותר יצקב, לָבְדוּ; וַיִּאָּבֶק אִישׁ אֶמּוֹ, עַד עֲלֹת
הַשָּׁחַר. כּוּ וַיֵּרָא, כִּי לֹא יָכֹל לוֹ, וַיֵּצֵא, בְּכַף-יָרְכוֹ; וַתֵּקֶעַ
בְּכַף-יָרֶךְ יִצְקָב, בְּהִאָּבֶקוֹ אֶמּוֹ. כֵּן וַיֵּאמֶר שְׁלַחְנִי, כִּי עָלָה
הַשָּׁחַר; וַיֵּאמֶר לֹא אֶשְׁלַחְכֶּךָ, כִּי אַתָּה-בְּרַכְתָּנִי. כֹּחַ וַיֵּאמֶר
אֵלָיו, מַה-שְּׁמֶךָ; וַיֵּאמֶר, יִצְקָב. כֵּן וַיֵּאמֶר, לֹא יִצְקָב
יֵאמֶר עוֹד שְׁמֶךָ--כִּי, אַתָּה-יִשְׂרָאֵל: כִּי-שָׁרִיתָ עִם-אֱלֹהִים

וְעַם-אֲנָשִׁים, וְתוֹכָל. וַיֵּשֶׁלֶף יַעֲקֹב, וַיֵּאמֶר הֵאֵידָה-נָא
 עֵמָּה, וַיֵּאמֶר, לָמָּה זֶה תַּעֲלֵךְ אֵמָּה; וַיִּקְרָק אֹתוֹ,
 עַם. לֹא וַיִּקְרָא יַעֲקֹב עַם הַמָּקוֹם, פְּנִיאל: כִּי-רָאִיתִי
 אֱלֹהִים פָּנִים אֶל-פָּנִים, וַתִּנָּצַל נַפְשִׁי.

• יש הטוענים כי הקרה לא הוכרע ואף צד לא ניצח בו.
 הביאו הוכחה מן הקטע לטענה זו.

בראשית פרק לז

א וַיָּשֶׁב יַעֲקֹב, בְּאֶרֶץ מִגְרֵי אָבִיו--בְּאֶרֶץ, כְּנָעַן. ב אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב, יוֹסֵף בֶּן-שָׁבַע-עֶשְׂרֵה
 שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת-אֲחִיו בְּצֹאן, וְהוּא נָעַר אֶת-בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת-בְּנֵי זִלְפָּה, נָשִׁי אָבִיו; וַיָּבֵא יוֹסֵף
 אֶת-דָּבָתָם רָעָה, אֶל-אֲבִיהֶם. ג וַיִּשְׂרָאֵל, אֶהָב אֶת-יוֹסֵף מִכָּל-בְּנָיו--כִּי-בֶן-זָקִנִים הוּא, לוֹ; וַעֲשֵׂה
 לוֹ, כְּתֹנֶת פָּסִים. ד וַיֵּרָאוּ אֲחָיו, כִּי-אֹתוֹ אֶהָב אֲבִיהֶם מִכָּל-אֲחָיו--וַיִּשְׁנְאוּ, אֹתוֹ; וְלֹא יָכְלוּ, דְּבָרוֹ
 לְשַׁלֵּם. ה וַיַּחֲלֵם יוֹסֵף חֲלוֹם, וַיַּגֵּד לְאֲחָיו; וַיֹּסְפוּ עוֹד, שָׁנָא אֹתוֹ. ו וַיֹּאמֶר, אֲלֵיהֶם: שְׁמַעוּ-נָא,
 הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי. ז וְהִנֵּה אֲנֹחֲנוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים, בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה, וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי,
 וְגַם-נִצָּבָה; וְהִנֵּה תִסָּבִינָה אֲלַמְתֵּיכֶם, וַתִּשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֲלַמְתִּי. ח וַיֹּאמְרוּ לוֹ, אֲחָיו, הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ
 עָלֵינוּ, אִם-מִשׁוֹל תִּמְשָׁל בָּנוּ; וַיֹּסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֹתוֹ, עַל-חֲלַמְתּוֹ וְעַל-דְּבָרָיו. ט וַיַּחֲלֵם עוֹד חֲלוֹם
 אַחֵר, וַיִּסְפֹּר אֹתוֹ לְאֲחָיו; וַיֹּאמֶר, הִנֵּה חֲלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד, וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאֶחָד עֶשֶׂר
 כּוֹכָבִים, מִשְׁתַּחֲוִים לִי. י וַיִּסְפֹּר אֶל-אָבִיו, וְאֶל-אֲחָיו, וַיַּגֵּעַר-בּוֹ אָבִיו, וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה
 אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ: הֲבֹא נָבֹא, אֲנִי וְאִמִּי וְאֲחָיו, לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָךְ, אֶרֶץ. יא וַיִּקְנְאוּ-בּוֹ, אֲחָיו; וְאָבִיו,
 שָׁמַר אֶת-הַדָּבָר. יב וַיִּלְכוּ, אֲחָיו, לְרַעוּת אֶת-צֹאן אֲבִיהֶם, בְּשֹׂכֶם. יג וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל-יוֹסֵף,
 הֲלוֹא אֲחִיךָ רָעִים בְּשֹׂכֶם--לָכֵה, וְאֲשַׁלַּחְךָ אֲלֵיהֶם; וַיֹּאמֶר לוֹ, הִנְנִי. יד וַיֹּאמֶר לוֹ, לָךְ-נָא רֹאֵה
 אֶת-שְׁלוֹם אֲחִיךָ וְאֶת-שְׁלוֹם הַצֹּאן, וְהַשְׁבִּינִי, דָּבָר; וַיִּשְׁלַחְהוּ מִעֵמֶק חֲבֹרֹן, וַיָּבֵא
 שָׂכְמָה. טו וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ, וְהִנֵּה תַעֲהָ בַשָּׂדֶה; וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר, מַה-תִּבְקֹשׁ. טז וַיֹּאמֶר,
 אֶת-אֲחִי אֲנִכִּי מִבְּקֹשׁ; הִגִּידָה-נָא לִּי, אִיפָּה הֵם רָעִים. יז וַיֹּאמֶר הָאִישׁ, נִסְעוּ מִזֶּה--כִּי שְׁמַעְתִּי
 אֲמָרִים, נִלְכָּה דַּתְיָנָה; וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחֵר אֲחָיו, וַיִּמְצְאֵם בְּדֹתָן. יח וַיֵּרָאוּ אֹתוֹ, מֵרַחֵק; וּבִטְרָם
 יִקְרַב אֲלֵיהֶם, וַיִּתְנַקְּלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ. יט וַיֹּאמְרוּ, אִישׁ אֶל-אֲחָיו: הִנֵּה, בַּעַל הַחֲלָמוֹת הַלְזָה--
 בָּא. כ וַעֲתָה לָכֵה וְנִהְרָגְהוּ, וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת, וְאִמְרָנוּ, חַיָּה רָעָה אֲכָלְתָּהּ; וְנִרְאָה, מַה-
 יִהְיֶה חֲלַמְתּוֹ. כא וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן, וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם; וַיֹּאמֶר, לֹא נָכְנוּ נַפְשׁ. כב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רְאוּבֵן,
 אֶל-תִּשְׁפְּכוּ-דָם--הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל-הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר, וַיֵּד אֶל-תִּשְׁלַחוּ-בּוֹ: לְמַעַן, הֲצִיל
 אֹתוֹ מִיָּדָם, לְהַשִּׁיבּוֹ, אֶל-אָבִיו. כג וַיְהִי, כַּאֲשֶׁר-בָּא יוֹסֵף אֶל-אֲחָיו; וַיִּפְּשִׁטוּ אֶת-יוֹסֵף אֶת-

כתנתו, את-כתנת הפסים אשר עליו. כד ויקחהו--וישלכו אתו, הברה; והבור רק, אין בו מים. כה וישבו, לאכל-לחם, וישאו עיניהם ויראו, והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד; וגמליהם נשאים, נכאת וצרי נלט--הולכים, להוריד מצרימה. כו ויאמר יהודה, אל-אחיו: מה-בצע, כי נהרג את-אחינו, וכסיונו, את-דמו. כז לכו ונמכרנו לישמעאלים, וידנו אל-תהי-בו, כי-אחינו בשרנו, הוא; וישמעו, אחיו. כח ויעברו אנשים מדינים סחרים, וימשכו ויעלו את-יוסף מן-הבור, וימכרו את-יוסף לישמעאלים, בעשרים כסף; ויביאו את-יוסף, מצרימה. כט וישב ראובן אל-הבור, והנה אין-יוסף בבור; ויקרע, את-בגדיו. ל וישב אל-אחיו, ויאמר: הילד איננו, ואני אנה אני-בא. לא ויקחו, את-כתנת יוסף; וישחטו שער עזים, ויטבילו את-הכתנת בדם. לב וישלחו את-כתנת הפסים, ויביאו אל-אביהם, ויאמרו, זאת מצאנו: הפר-נא, הכתנת בנך הוא--אם-לא. לג ויפירה ויאמר כתנת בני, חיה רעה אכלתהו; טרף טרף, יוסף. לד ויקרע יעקב שמלתיו, וישם שק במתניו; ויתאבל על-בנו, ימים רבים. לה ויקמו כל-בניו וכל-בנותיו לנחמו, וימאן להתנחם, ויאמר, כי-אד אל-בני אבלי שאלה; ויבך אתו, אביו. לו והמדנים--מכרו אתו, אל-מצרים: לפוטיפר סריס פרעה, שר הטבחים.

פרק ל"ז – מכירת יוסף

ליצקא היו 12 בנים מארבע נשותיו: רחל, לאה, בלהה וזלפה. מרחל היו לו שניים – יוסף ובנימין. יוסף היה בן אהוב ביותר על אביו שאפילו הכין לו בצד מיוחד – כתונת פסים. באותה ימים קשה היה להפיק צבא, ולצבא בד בפסים נחשף לדבר יוקרתו.

בפרקנו יוסף בן 17, נער מוכשר וחולט חלומות, אך גם חסר רגישות לסיטואציות חברתיות, ולכן לא מבין את קנאת אחיו ומספר להם על חלומותיו. יוסף גם מספר לאביו כי האחים אינם עובדים טוב (מביא את דיבתם רעה). כל הדברים האלה גורמים לשנאה עזה המביאה לרצון להפטר מיוסף ולהרוג אותו. ראובן, האח הבכור, מנסה להציל את יוסף ומציע לזרוק אותו לבור במטרה לבוא אחר כך ולהוציאו,

יהודה לעומת זאת, מציג למכור אותו לעבדות במצרים.
הצעת יהודה מתקבלת. את כתונת הפסים של יוסף האחים
טובלים בדם כדי שיעקב אביהם יחשוב שהוא מת. יעקב אכן
חושב כך ומסרה להתנחם על אובדן יוסף שנים רבות.

פרק זה מתחיל סיפור ארוך של עליתו לעדולה של יוסף
במצרים, רצו בארץ וירידת האחים אליו למצרים. שם לאחר
תהליך ארוך יוסף מתגלה לאחיו והם משתקעים במצרים
דבר המוביל לעלות ארוכת שנים במצרים שם הפכו המצרים
את העם שהתפתח ממסכת יעקב לעם של עבדים.

עאלות לדיון:

1. "לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים ששביא מסקל
שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו (שעשה לו כתונת
פסים) נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו
למצרים) שבת י, ב. (כלומר, שגלגל מעשה זה בא העונש
הנורא של עבדות מצרים).

כיצד מסבירים החכמים (חז"ל) את גלות מצרים?
מה, לעצתכם, הם רצו לומר באמירה חריפה זו?
הגלות מוסברת כאן כתוצאה של המתח בין האחים,
וההעדרה של יעקב את יוסף על פני אחיו. חשיבות דברי
חז"ל היא שלמעשים יש השלכות וצריך להיות להם
מעשים.

2. לפעמים חלומות מתגשמים. בתנ"ך החלום הוא נבואה,
בימיו נוהגים לפתור חלומות בדרכי פסיכולוגיה. מה

דעתכם? האם חלומות הם ראי הנפש? חלון? על מה
אתם חולמים ומה תרצו להגשים? איך ניתן להגשים
חלומות?

כל תשובה תתקבל. גם מי שרואה בחלום מסר משמיימ
וגם מי שרואה בו ביטוי לנפש. ובלבד שיהיה נימוק.

משניות:

• לפניכם שיר של נורית זרחי - יוסף:

והשמש והירח קדו לי
ואחת-עשרה האלומות
אבל מדוע אתם מביטים בי כך
אני אחראי על החלומות?!

בגני השינה שלי
קול מופיע
ואחד-עשר כוכבים משתחווים
והרי לא אני את החלים פתרתי
פתר אותו אבינו, אבי

ואם אני הוא הבן האהוב
זה שיזרק עוד לבור
ואחר לארץ המצרים
האם כתונת הפסים נתן לי אבי
גמול קטן היא ליסורים?

אם כך ואם כך
האם מישהו מכם, אחים,
יחליף גורלו בגורלי,
אתם, שלא חלמוני מעולם
והיושבים לנצח בחלומי.

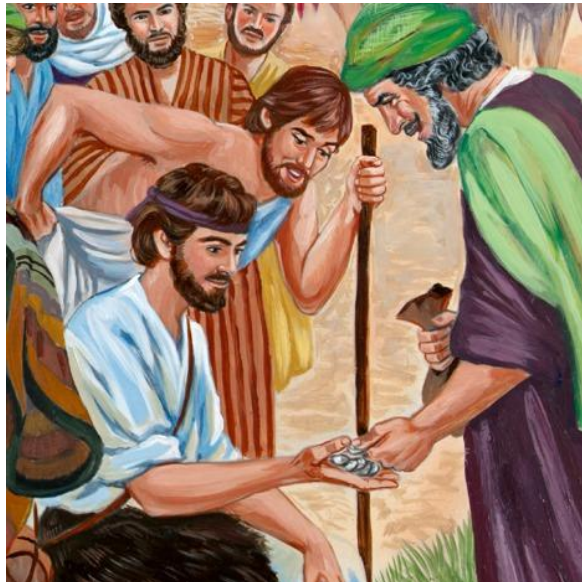
א. אילנה טענות יש ליוסף כלפי כעס האחים על

חלומותיו ועל כתונת הפסים שלו לפי השיר?

ה. מה יחסו של יוסף לאחים לפי השיר? האם עם הוא

שונא אותם?

• לפניכם תמונה – מה רצה הצייר לבטא בתמונה זו?

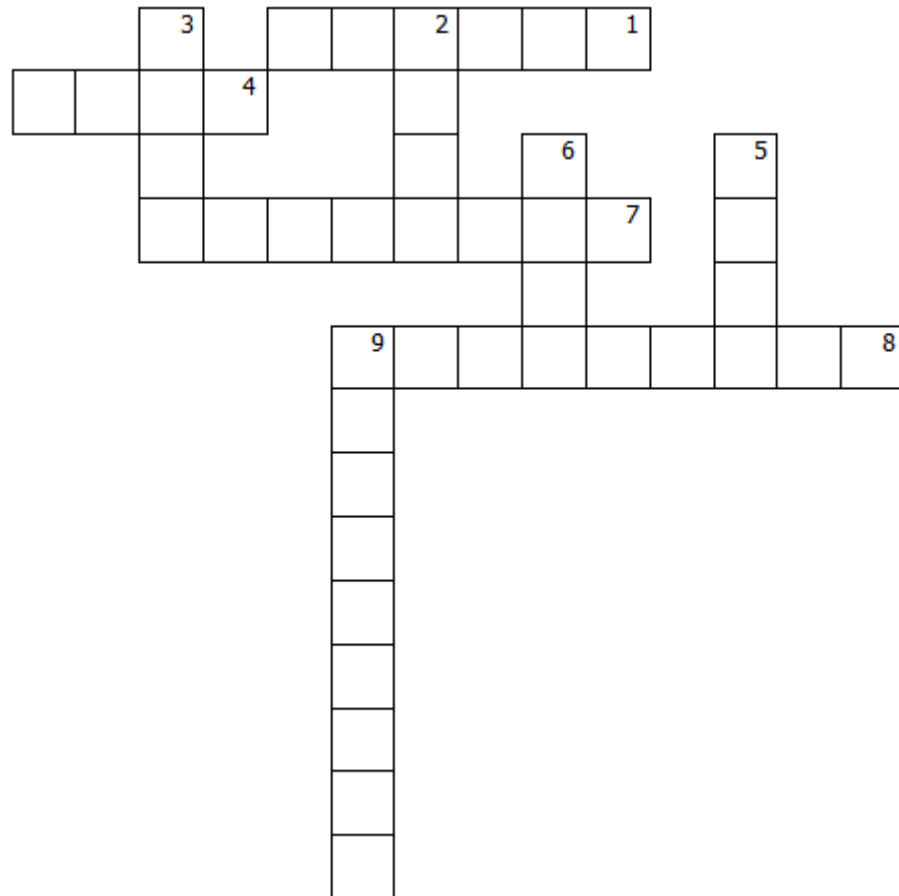
• לפניכם סרטון:

<https://www.youtube.com/watch?v=s36e3ZnLaAI&t=5s>

איזה מידע הוסיף הסרטון לפרשת יוסף ואחיו?

פעילות לסיכום היחידה:

תשפץ סיפורי האבות

מאוזן

1. מה מתגשם לפעמים - חלומות
4. אשת יצחק - רבקה
7. מנין הגיע אברהם לארץ - מאור כשדים
8. בגדו המיוחד של יוסף - כתונת פסים

מאונך

2. עם מי נאבק יעקב - מלאך
3. שמו הראשון של אברהם - אברם
5. בכורו של יצחק - עשיו
6. בנו המועדף של יעקב - יוסף
9. אמונה באל אחד - מונותאיזם

לפניכם השיר "איפה הם כל אבותינו" – שר ישי ריבו:

<https://www.youtube.com/watch?v=23QX2wORqd4>

איפה הם כל אבותינו

איפה אברהם אבינו?

איפה איפה אברהם?

איפה אברהם אבינו

ירחם על בנו יצחק.

איפה הוא יוסף אחינו?

איפה בן פורת יוסף?

איפה הוא יוסף אחינו

שיחלום לי חלומות.

איפה היא רחל אמנו?

איפה איפה היא רחל

איפה היא רחל אמנו

שתזיל הרבה דמעות.

איפה הוא משה רבנו?

איפה איפה הוא משה?

איפה הוא משה רבנו

שיתן את הלוחות.

אליהו נביאנו

אליהו הנביא

אליהו נביאנו

לנו השלום יביא.

איפה הם כל אבותינו?

איפה הם כולם?

מי יתן ויברכנו-

בזכותם ריבון עולם.

- *אל מי מהדמויות הסיר למדת?*
- *מדוע בנוי הסיר משאלות? מה המסר של הסיר?*

יחידה שלישית – השעבוד מצרים, משה, עשרת הדברות וכיבוש הארץ

שמות פרק א

א ואלה, שמות בני ישראל, הבאים, מצרימה: את יעקב, איש וביתו באו. ב ראובן שמעון, לוי ויהודה. ג יששכר זבולן, ובנימן. ד דן ונפתלי, גד ואשר. ה ויהי, כל-נפש יצאי ירה-יעקב--שבועים נפש; ויוסף, היה במצרים. ו וימת יוסף וכל-אחיו, וכל הדור ההוא. ז ובני ישראל, פרו וישרצו וירבו ויעצמו--במאד מאד; ותמלא הארץ, אתם. {פ} ח ויקם מלך-חדש, על-מצרים, אשר לא-ידע, את-יוסף. ט ויאמר, אל-עמו: הנה, עם בני ישראל--רב ועצום, ממנו. י הבה נתחכמה, לו: פן-ירבה, והיה כי-תקראה מלחמה ונוסף גם-הוא על-שנאינו, ונלחם-בנו, ועלה מן-הארץ. יא וישימו עליו שרי מסים, למען ענתו בסבלתם; ויבן ערי מסכנות, לפרעה--את-פתם, ואת-רעמסס. יב וכאשר יענו אתו, כן ירבה וכן יפרץ; ויקצו, מפני בני ישראל. יג ויעבדו מצרים את-בני ישראל, בפרך. יד וימררו את-חייהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים, ובכל-עבדה, בשדה--את, כל-עבדתם, אשר-עבדו בהם, בפרך. טו ויאמר מלך מצרים, למילדת העברית, אשר שם האחת שפרה, ושם השנית פועה. טז ויאמר, בילדכן את-העבריות, וראיתן, על-האבנים: אם-בן הוא והמתן אותו, ואם-בת הוא וחסיה. יז ותיראן המילדת, את-האלהים, ולא עשו, כאשר דבר אליהן מלך מצרים; ותחיינן את-הילדים. יח ויקרא מלך-מצרים, למילדת, ויאמר להן, מדוע עשיתן הדבר הזה; ותחיינן את-הילדים. יט ותאמרן, המילדת אל-פרעה, כי לא כנשים המצרית העברית: כי-חיות הנה, בטרם תבוא

אלהן המילדת וילדו. כ נייטב אלהים, למילדת; וירב העם ויעצמו, מאד. כא ויהי,
פי-יָראו המילדת את-הָאֱלֹהִים; וַיַּעַשׂ לָהֶם, בְּתִים. כב וַיֵּצֵא פָרְעָה, לְכָל-עַמּוֹ
לאמר: כָּל-בֶּן הַיְּלִיד, הִיאָרָה תִשְׁלֹכֶהוּ, וְכָל-הַבֵּת, תִּסִּין. לפ

שמות א' – העם מצרים

הפרק עוסק בהפיכת בני יעקב ממסכה לעם.
בשכחה שיוסף הציל את מצרים משנות הרעב, בשעבוד
של בני ישראל והפיכתם לעבדים. באירות הקשות של
פרעה על העם. בהצלת הנפשות של הילדים על ידי
המייפדות.

הפרק מלמן עיסוק בחיים באלות, בהתמודדות עם
אלימות קשות. בעריצות של אנשים כלפי אחרים.
שאלות לדיון:

1. מה לדעתכם מעורר אנטישמיות?

קנאה, שונות, אי הבנת התרבות היהודית,
התבדלות יהודית. גם אם יש כביכול סיבות הן
כמובן אינן מוצדקות.

2. מהן התכונות של חסידי אומות העולם לפי
הפרק? מי פועל מתוך הומאניות ומי מתוך רצון
דתי?

התכונות הן חמלה, רצון דתי עמוק, ויכולת
לחשיבה עצמית המנוגדת לציונות עיוור. בת פרעה
הומאנית וחמלה, והמייפדות פועלות מיראת
האל.

3. מדוע לדעתכם נשים התנגדו לעליות פרעה?

האט אפער אַהבין אַמא דווקא הנ, מתוק'ר היותן
כחות דומיננטיות בחברה, חשו שיש להתנגד
לרדיפות?

כן, ניתן אַהבין שנשים שהיו חלשות בחברה באותם
ימים חשו הלזדות עם החלש והנרדף.

4. מדוע גלר פרעה אַהשמיד דווקא את הבנים
ולאשאר את הבנות?

פרעה ראה באברים יסוד מורד ובנשים צייתנות.
5. פרעה מנמק את התנגדותו אַבני ישראל בכך שאם
תפרוץ מלחמה הם יהיו גיס חמישי. מציין בולדיט.
האם, אדעתכם, יש לחשוש אַנאמנות כפולה כאשר
יהודים חיים באולה? האם הם אַא יהיו נאמנים
לארץ בה הם חיים?
לאורק ההיסטוריה ראינו שיהודים החיים באולה
נאמנים לארץ בה הם חיים. אמנם אנו רואים כי
יהודי אמריקה אַמל, תומכים פעמים רבות
בישראל, אבל זה אַא אַל חשבון נאמנותם לארץ
בה הם חיים.

משימות:

• צפו בקדימון לסרט 12 שנים אַ אבדות

<https://www.youtube.com/watch?v=k5wAUhht9HA>

בסרטון מוצגים חיינו אַ אבד. הציגו את הקשיים
שבחיים אלה. מדוע חשבו המתישבים האמריקאים

מותר לאדם אחד לעצב אדם אחר? איזה סוגי

עבודות יש כיום לעצבתם?

שמות פרק ב

א וַיֵּלֶךְ אִישׁ, מִבֵּית לֹוִי; וַיִּקַּח, אֶת-בֵּת-לֹוִי. ב וַתֵּהָר האִשָּׁה, וַתֵּלֶד בֶּן; וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא, וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. ג וְלֹא-יָכְלָה עוֹד, הַצִּפְיָנוּ, וַתִּקַּח-לּוֹ תִּבְת גִּמָּא, וַתַּחְמְרָה בַּחֲמֹר וּבְזָפֶת; וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד, וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שִׁפְתֵי הַיָּאָר. ד וַתִּתְּצַב אֶחָתוֹ, מֵרַחֵק, לְדַעַה, מִה-יַּעֲשֶׂה לּוֹ. ה וַתֵּרָד בֵּת-פָּרְעָה לְרַחֵץ עַל-הַיָּאָר, וְנַעֲרָתֶיהָ הִלְכָת עַל-יַד הַיָּאָר; וַתֵּרָא אֶת-הַתִּבְּהָ בְּתוֹךְ הַסּוּף, וַתִּשְׁלַח אֶת-אִמָּתָהּ וַתִּקְרָאָהּ. ו וַתִּפְתַּח וַתֵּרָאֶהוּ אֶת-הַיֶּלֶד, וְהִנֵּה-נֶעַר בֶּכָה; וַתַּחְמַל עָלָיו--וַתֹּאמֶר, מִיֶּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה. ז וַתֹּאמֶר אֶחָתוֹ, אֶל-בֵּת-פָּרְעָה, הֲאֵלֶּךְ וְקִרְאֵתִי לָךְ אִשָּׁה מִיִּנְקָת, מִן הָעִבְרִית; וַתִּינֶק לָךְ, אֶת-הַיֶּלֶד. ח וַתֹּאמֶר-לָהּ בֵּת-פָּרְעָה, לֵכִי; וַתֵּלֶךְ, הָעַלְמָה, וַתִּקְרָא, אֶת-אִם הַיֶּלֶד. ט וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת-פָּרְעָה, הִילִיכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִנֵּקְהוּ לִי, וְאֲנִי, אֶתֵּן אֶת-שְׂכָרְךָ; וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד, וַתִּנִּיקָהוּ. י וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד, וַתִּבְאֶהוּ לְבֵת-פָּרְעָה, וַיְהִי-לָהּ, לְבֹן; וַתִּקְרָא שְׁמוֹ, מֹשֶׁה, וַתֹּאמֶר, כִּי מִן-הַמַּיִם מָשִׂיתָהוּ. יא וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אֲחִיו, וַיֵּרָא, בְּסִבְלָתָם; וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי, מִכָּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאֲחִיו. יב וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה, וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ; וַיֵּךְ, אֶת-הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֶהוּ, בַּחּוֹל. יג וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, וְהִנֵּה שְׁנֵי-אֲנָשִׁים עִבְרִים נָצִים; וַיֹּאמֶר, לָרֹשַׁע, לָמָּה תִכֶּה, רֵעֶךָ. יד וַיֹּאמֶר מִי שִׁמְךָ לֹאִישׁ שֵׁר וְשֹׁפֵט, עָלֵינוּ--הֲלֹהֵרָגְנִי אַתָּה אָמַר, כְּאִשֶּׁר הִרְגַּת אֶת-הַמִּצְרִי; וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר, אָכֵן נֹדַע הַדָּבָר. טו וַיִּשְׁמַע פָּרְעָה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגֵּ אֶת-מֹשֶׁה; וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פָרְעָה, וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיָּשָׁב עַל-הַבָּאָר. טז וַיִּלְכְּהֵן מִדְיָן, שִׁבְעַת בָּנוֹת; וַתִּבְאֶנָּה וַתִּדְּלָנָה, וַתִּמְלֶאנָה אֶת-הָרֶקֶטִים, לְהִשְׁקוֹת, צֹאן אֲבִיהֶן. יז וַיָּבֹאוּ הָרֹעִים, וַיִּגְרְשׁוּם; וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשַׁעֲן, וַיִּשָּׁק אֶת-צֹאנָם. יח וַתִּבְאֶנָּה, אֶל-רַעוּאֵל אֲבִיהֶן; וַיֹּאמֶר, מַדּוּעַ מִהֲרַתֶּן בָּא הַיּוֹם. יט וַתֹּאמְרֶנּוּ-אִישׁ מִצְרִי, הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרֹעִים; וְגַם-דָּלָה דָּלָה לָנוּ, וַיִּשָּׁק אֶת-הַצֹּאן. כ וַיֹּאמֶר אֶל-בְּנֹתָיו, וְאֵינִי; לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן אֶת-הָאִישׁ, קִרְאֵן לּוֹ וַיֹּאכֹל לֶחֶם. כא וַיֹּאֲלֵ מֹשֶׁה, לְשִׁבְתָּ אֶת-הָאִישׁ; וַיִּתֵּן אֶת-צִפְרָה בָּתּוֹ, לְמֹשֶׁה. כב וַתֵּלֶד בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ גִּרְשֵׁם: כִּי אָמַר--גֵּר הָיִיתִי, בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה. {פ}

כג וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיֹּאנְחוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֲבָדָה, וַיִּזְעַקוּ; וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל-הָאֱלֹהִים, מִן-הָעֲבָדָה. כד וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים, אֶת-נַאֲקָתָם; וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ, אֶת-אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק וְאֶת-יַעֲקֹב. כה וַיֵּרָא אֱלֹהִים, אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיֹּדַע, אֱלֹהִים. {ס}

מותר כ' – הולדת משה והפיכתו למנהיג

הפרק הוא תקציר חיי משה עד להפיכתו למנהיג העם המוציא אותו ממצרים. משה ניצל הצלה פלאית על ידי בת פרעה, תכונותיו כרודף צדק באות הפרק לידי ביטוי בצצת התערבותו במקרים בהם נעשה צוול וברצונו לעזור לחלש, בין אם הוא מבני עמו ובין אם הוא זר. בניאוד לסיפורים נפוצים על גיבור הנולד בארמון, מסתתר בקרה בני העם וחולר לשלטון בבוא יומו, סיפורו של משה הפוק: הוא נולד כפשוט עמ, גדל בארמון כבן מאומץ, נאלץ לברוח כדי להציל את נפשו, אק חולר לא כדי להשתלט על השלטון, אלא כדי להציל את המושעדים.

עאלות לדיון:

1. מהן תכונותיו של מנהיג?
- יושר, אומץ, חדשנות, יכולת להוביל אל מטרה.**
2. מה, לדעתכם, היה קורה אם משה היה גדל כל חייו בין עבדים ולא בארמון מלך? האם היה יודע מהי חירות? האם חיוני למנהיג לעדול בתנאים המאפשרים לו לחשוב מחוץ לקופסה?
- יתכן שלא ויתכן שכן. בכל אופן ניכר כי החייט בארמון באצרים הכשירו אותו להנהגה.**
3. משה מסתתר בבית יתרו כהן מדין. האם לדעתכם הכרות עם דתות מאוונות חיונית למי שצריך לתת תורה לעם ישראל?

כן. מייסד דת צריק להיות פתוח ומשכיל, להכיר דתות
רבות ושונות וללמוד את המסר שלו באופן חכם ורחב
אופקים.

4. משה מתחתן עם אישה שאינה בת עמו. מה דעתכם על
נישואין כאלה?

את בני לוא מסכימים על ערכים ועל דרך חיים
משותפת, הרי שלה מתאים. ציבורה אשת משה הצטרפה
לדרכו כפי שרות הצטרפה לעם ישראל, וכפי שתמר
הכנענית הצטרפה לבית יהודה.

משימות:

לפניכם שלוש סרטונים העוסקים בשמות ובמשה.

- בחרו אחד מהם ונמקו מדוע בחרתם דווקא בו.

קטע מהסרט נסיך מצרים

<https://www.youtube.com/watch?v=QUeEfNF8hcg>

סימנים – שיחה על הפרק

<https://www.youtube.com/watch?v=y4iMBEE-5gQ>

סיכום הפרקים הראשונים על שמות

<https://www.youtube.com/watch?v=V-0yCswp6qM&t=36s>

שמות פרק כ

א וידבר אלהים, את כל-הדברים האלה לאמר. {ס} **ב *** אנכי יהוה אלהיך, אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: לא-יהיה לך אלהים אחרים, על-פני. **ג** לא-תעשה לך פסל, וכל-תמונה, אשר בשמים ממעל, ואשר בארץ מתחת--ואשר במים, מתחת לארץ. **ד** לא-תשתחוה להם, ולא תעבדם: כי אנכי יהוה אלהיך, אל קנא--פקד עון אבת על-בנים על-שלישים ועל-רבעים, לשנאי. **ה** ועשה חסד, לאלפים--לאהבי, ולשמרי מצותי. {ס} ו לא תשא את-שם-יהוה אלהיך, לשוא: כי לא ינקה יהוה, את אשר-ישא את-שמו לשוא. {פ} **ז** זכור את-יום השבת, לקדשו. **ח** ששת ימים תעבד, ועשית כל-מלאכתך. **ט** ויום, השביעי--שבת, ליהוה אלהיך: לא-תעשה כל-מלאכה אתה ובנך ובתך, עבדך ואמתך ובהמתך, וגרך, אשר בשעריך. **י** כי ששת-ימים עשה יהוה את-השמים ואת-הארץ, את-הים ואת-כל-אשר-בם, וינח, ביום השביעי; על-כן, ברך יהוה את-יום השבת--ויקדשהו. {ס} **יא** כבד את-אביך, ואת-אמך--למען, יארכו ימיך, על האדמה, אשר-יהוה אלהיך נתן לך. {ס} **יב** לא תרצח, {ס} לא תנאף; {ס} לא תגנב, {ס} לא-תענה ברעך עד שקר. {ס} **יג** לא תחמד, בית רעך; {ס} לא-תחמד אשת רעך, ועבדו ואמתו ושורו וחמרו, וכל, אשר לרעך.

עלות כ' 1-13 – עשרת הדברות

**הפרק עוסק בחוקי היסוד של היהדות. בחוקים הנואצים
לאמנה ובחוקים הנואצים לאוסר. בחוקים שבין אדם לאדם
ובחוקים שבין אדם לחברו.**

**הדיבר הראשון והשני עוסקים באמנה מונותאיסטית ובאיסור
השיתוף וההכחמה. הדיבר השלישי עוסק באיסור להישבע לשוא
בשם האל. הדיבר הרביעי עוסק בשבת והחמישי בכיבוד הורים.
למעשה הם עוסקים בקדושת המשפט, בקדושת הזמן ובהכרת
הטוב.**

**הדיברות הבאים עוסקים באיסור הרצח, הניאוף, הגניבה,
עדות שקר, ובאיסור החמידה. למעשה הם עוסקים בקדושת
החיים, המשפחה, הרכוש, המשפט ובשליטה על רצח החמדות.**

שאלות לדיון:

1. מהו חשיבותו של חוק לביסוס חברה אנושית? האם כל

חברה צריכה חוק?

חוק הוא אמצעי חינוכי והכרחי לביסוס חברה אנושית
אחרת ישלטו חוקי הג'ונגל ותהיה אנרכיה. החוק הוא
הסכמה חברתית לנהוג באופן מסוים היוצר סדר ומאן
על הלוקוקים להגנה.

2. בישראל של ימינו יש חוקי יסוד. ממה להיותם איסורים,

הם קובעים נורמות ועקרונות. אילו עקרונות ונורמות
יש בעשרת הדברות?

העקרונות: קדושת החיים, קדושת המשפחה, קדושת
הרכוש, כיבוד הורים, ועוד.

3. מה לדעתכם צריך לעשות כאשר ישנה התנגדות בין

חוקים. למשל: אנו מכבדים את ההורים אבל הם אמרו
לנו לעשות משה שאסור לעשות?
לפעמים צריך לקבל החלטות קשות. במקרה כזה יש
לציית למצפון ולא להורים.

משימות:

- על אילו חוק מהחוקים שאתם מכירים מן המסורת
הייתם מוותרים? אילו חוק הייתם מוסיפים?
- התבוננו בתמונה הבאה:

על פי מסורת ישראל הלוחות היו מרובעים, אבל
 כולנו רגילים לצורה הזו של הלוחות המקווחה
 ממסורות נוצריות. מה דעתכם? האם מותר להיות
 מושפע מתרבות אחרת? איך תסבירו את העובדה
 שכולנו משתמשים בתאריק הלאוצני ולא בתאריק
 העברי בחיי היומ-יום?

יהושע פרק א

א ויהי, אחרי מות משה--עבד יהוה; ויאמר יהוה אל-יהושע בן-נון, משרת משה
 לאמר. ב משה עבדי, מת; ועתה קום עבר את-הירדן הזה, אתה וכל-העם הזה,
 אל-הארץ, אשר אנכי נתן להם לבני ישראל. ג כל-מקום, אשר תדרוך כף-רגלכם
 בו--לכם נתתיו: כאשר דברתי, אל-משה. ד מהמדבר והלבנון הזה ועד-הנהר
 הגדול ונהר-פרת, כל ארץ החתים, ועד-הים הגדול, מבוא השמש--יהיה,
 גבולכם. ה לא-יתיצב איש לפניך, כל ימי חייך: כאשר הייתי עם-משה אהיה
 עמך, לא ארפך ולא אעזבך. ו חזק, ואמץ: כי אתה, תנחיל את-העם הזה, את-
 הארץ, אשר-נשבעתי לאבותם לתת להם. ז רק חזק ואמץ מאד, לשמר לעשות
 ככל-התורה--אשר צוה משה עבדי, אל-תסור ממנו ימין ושמאול: למען תשכיל,
 בכל אשר תלך. ח לא-ימוש ספר התורה הזה מפיו, והגית בו יומם ולילה, למען
 תשמר לעשות, ככל-הכתוב בו: כי-אז תצליח את-דרךך, ואז תשכיל. ט הלוא
 צויתיך חזק ואמץ, אל-תערץ ואל-תחת: כי עמך יהוה אלהיך, בכל אשר
 תלך. {פ}

י ויצו יהושע, את-שטרי העם לאמר. יא עברו בקרב המחנה, וצו את-העם
 לאמר, הכינו לכם, צידה: כי בעוד שלשת ימים, אתם עברים את-הירדן הזה,
 לבוא לרשת את-הארץ, אשר יהוה אלהיכם נתן לכם לרשתה. {פ}
 יב ולראובני, ולגדי, ולחצי, שבט המנשה--אמר יהושע, לאמר. יג זכור, את-

הַדְּבַר, אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד-יְהוָה, לֵאמֹר: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מֵיִן לָכֶם, וְנָתַן לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת. יָד נְשִׁיכֶם טָפְכֶם, וּמִקְנֵיכֶם, יֵשְׁבוּ, בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן; וְאַתֶּם תַּעֲבְרוּ חֲמִשִּׁים לִפְנֵי אֲחֵיכֶם, כָּל גְּבוּרֵי הַחֵיל, וְעִזְרְתֶּם, אוֹתָם. טו עַד אֲשֶׁר-יָבִיחַ יְהוָה לְאַחֵיכֶם, כָּכֶם, וַיֵּרְשׁוּ גַם-הֶמָּה, אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם; וְשַׁבְתֶּם לְאָרֶץ יִרְשְׁתֶּם, וַיִּרְשְׁתֶּם אוֹתָהּ, אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה, בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ.

יהושע פרק א' 12-16 – כיבוש הארץ

הַפָּרָק עֹוסֵק בַּהֲנַחֲתוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעָם אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה. יְהוֹשֻׁעַ מַכְנִיס אֶת הָעָם לְאֶרֶץ. עַל יְהוֹשֻׁעַ הוּטַל הַצִּיּוּן "לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ" כִּי מֵאַחֲשִׁיךְ אֶת דַּרְכּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. שְׁנֵי וַחֲצֵי שְׁבֵטֵי קִיבֵּל מִמֶּנּוּ הַבְּטָחָה כִּי יוֹכִּלוּ לְהִשָּׁאֵר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן הַמִּזְרָחִי, אֲלֹמֶה לֹא תִּרְקֶה אַחֲרֵי שִׁיעָזְרוּ לָעַם לְהִתְנַחֵל בְּאֶרֶץ. דָּבָר זֶה אִמֹר לְלִמְדָּה עַל אַחֲדוֹת וְעַל סוֹלִידִירוֹת בֵּין שְׁבֵטֵי הָעָם.

שאלות לדיון:

1. הֵאָמַר חֹשֶׁב שְׂמִינִי' צִבְאִי כִּי־יְהוֹשֻׁעַ יִהְיֶה עִם אִישׁ רוֹחַ לְמוֹד סֵפֶר וּכְפֹלֵי לְחֻקֵּי הַתּוֹרָה?

כן. אִישׁ הַרוֹחַ יוֹדֵעַ אֶת הַבּוֹלָאוֹת, הוּא אִישׁ חֹק וְלֹא פּוֹרֵעַ חֹק, וּשְׂמִינִי' צִבְאִי הַנִּמְצָא לְפָעֲמִים בְּסִטּוֹאֲצִיּוֹת קָשׁוֹת, טוֹב שֶׁיִּהְיֶה עִם הַבּוֹלָאוֹת וְעִם עֲרֻכִּים.

2. בַּמָּה דוֹמֶה יְהוֹשֻׁעַ לְמֹשֶׁה? מִדּוֹעַ חֹשֶׁב לְהִרְאוֹת שְׂכָרֵי שְׂחִצָּה מִמֶּנּוּ אֶת יָם סוּף כִּי חוֹצֶה יְהוֹשֻׁעַ אֶת

הירדן? האט יורש של מנהיג צריק לדמות לו או
 להביא משהו חדש ואחר?
 יהושע דומה למשה בהיותו מנהיג הכפוף לחוקי
 משה, יש לו יכולת הנהגה והוא לא נופל בזה
 ממשה אלא בעל מסוגלות כמוהו. יורש לא צריק
 בהכרח להיות דומה למנהיג הקודם, טוב יצא
 אם ימשיך מצד אחד את מורשתו ויחדש דברים לפי
 דורו וקהל מצד שני.

3. העצם היה מחולק לשבטים. יש האומרים שגם
 בישראל של ימינו אנו מחולקים לשבטים (הנשיא
 רבלין דיבר על 4-5 שבטים). האם לדעתכם טוב
 להיות מחולקים לשבטים? נמקו.
 לא. אחדות היא דבר חשוב. אמנם טוב שיש מאון
 עצות ותרבויות, אבל חלוקה שבטית היא דבר
 הפוגע בחברה ובאחדותה ומוביל לפלגנות
 ולעיתים לאסונות כמו אסון הגלות.

משימות:

- לפניכם מפה של חלוקת הארץ לפי השבטים
- מי היו השבטים הגדולים?
 - בנחלתו של איזה שבט נמצאת ירושלים?

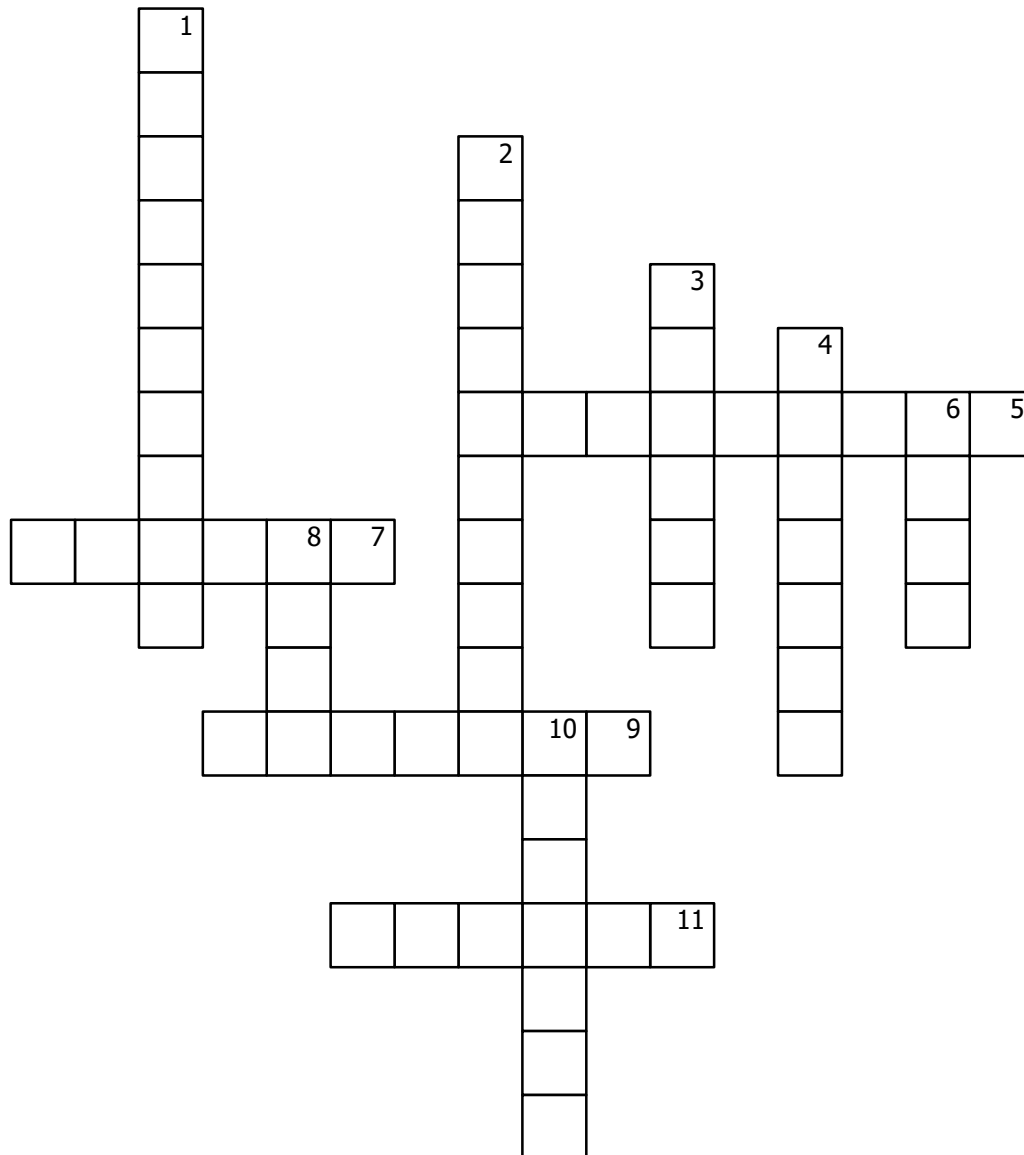
- מ' ה' השבטים הכי קטנים?
- לשבט לוי אין נחלה. התוכלו להסביר למה?
- איזה שבט נמצא בתוך שבט?
- צפו בסרטון הבא:

<https://www.youtube.com/watch?v=xVmCs71QXgA>

מאיזה שבט היה יהושע? איזה עיר כהן
ראשונה?

פעילות לסיכום היחידה

מצרים משה יהושע ועשרת הדברות

מאוזן

5. שמות המיילדות במצרים- שפרה ופועה

7. אשת משה-ציפורה

9. הדיבר האחרון- לא תחמוד

11. הדיבר השישי – לא תרצח

מאונך

1. כובש הארץ-יהושע

2. הדברים שכתובים בלוחות הברית-עשרת הדברות
3. מצילתו של משה בתיבה-בת פרעה
4. תפקידו הדתי של חותן מושה-כהן מדין
6. מלך מצרים פרעה
8. חותנו של משה-יתרו
10. מיהי מרים-אחות משה

המשוררת זלדה כתבה:

לכל איש יש שם
 שנתן לו אלוהים
 ונתנו לו אביו ואימו

• מדוע נקרא ספר שמות ספר שמות – בחרו את

האפשרות המתאימה:

א. בגלל שמות המנהיגים החשובים משה, אהרן

ומרים

ב. בגלל שהוא כותח במילים ואלה שמות בני ישראל

ג. כדי שנזכור את השמות של אבותינו שירדו למצרים

• עשר הוא מספר סימלי המציג על שמות. כתבו

ארבעה דברים הקשורים במספר עשר

הדברות _____

ימי תשובה _____

אנשים למנין _____

צדיקים בסדום _____

יחידה רביעית – מלחמה, מלחמות ואנשים

שמואל א פרק יז

א וַיֵּאָסְפוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת-מַחְנֵיהֶם, לְמַלְחָמָה, וַיֵּאָסְפוּ, שָׂכָה אֲשֶׁר לַיהוּדָה; וַיַּחֲנוּ בֵּין-שׁוֹכָה וּבֵין-עֶזְקָה, בְּאַפֵּס דָּמִים. ב וַשָּׂאוּל וְאִישׁ-יִשְׂרָאֵל נֶאֱסָפוּ, וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק הָאֵלֶּה; וַיַּעֲרֹכוּ מַלְחָמָה, לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים. ג וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים אֶל-הָהָר, מִזֶּה, וַיִּשְׂרָאֵל עֹמְדִים אֶל-הָהָר, מִזֶּה; וְהַגִּיא, בֵּינֵיהֶם. ד וַיֵּצֵא אִישׁ-הַבָּנִים מִמַּחֲנוֹת פְּלִשְׁתִּים, גִּלְיָת שִׁמּוֹ מִגֵּת: גִּבְהוֹ, שֵׁשׁ אַמּוֹת וָזֶרֶת. ה וְכֹבֵעַ נְחֹשֶׁת עַל-רָאשׁוֹ, וְשָׁרִיֹן קֶשֶׁקֶשִׁים הוּא לַבּוֹשׁ; וּמִשְׁקַל, הַשָּׁרִיֹן--חֲמִשָּׁת-אֲלָפִים שְׁקָלִים, נְחֹשֶׁת. ו וּמִצָּחַת נְחֹשֶׁת, עַל-רִגְלָיו; וְכִידּוֹן נְחֹשֶׁת, בֵּין כַּתְּפָיו. ז וְחֹץ (וְעֵץ) חֲנִיתוֹ, כְּמִנּוֹר אֲרָגִים, וְלִהְבֵּת חֲנִיתוֹ, שֵׁשׁ-מֵאוֹת שְׁקָלִים בְּרִזָּל; וְנִשָּׂא הַצֶּנֶה, הַלֵּךְ לִפְנָיו. ח וַיַּעֲמֵד, וַיִּקְרָא אֶל-מַעֲרֹכַת יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר לָהֶם, לָמָּה תִצָּאוּ לַעֲרֹף מַלְחָמָה: הֲלוֹא אֲנִי הַפְּלִשְׁתִּי, וְאַתֶּם עֲבָדִים לְשָׂאוּל--בְּרוּ-לָכֶם אִישׁ, וַיֵּרֶד אֵלָי. ט אִם-יוֹכַל לְהִלָּחֵם אִתִּי, וְהִכְנִי--וְהֵינִי לָכֶם, לַעֲבָדִים; וְאִם-אֲנִי אוֹכַל-לּוֹ, וְהִכִּיתִיו--וְהֵייתֶם לָנוּ לַעֲבָדִים, וְעַבְדֶּתֶם אֹתָנוּ. י וַיֹּאמֶר, הַפְּלִשְׁתִּי, אֲנִי חֲרַפְתִּי אֶת-מַעֲרֹכֹת יִשְׂרָאֵל, הַיּוֹם הַזֶּה; תָּנוּ-לִי אִישׁ, וְנִלְחָמָה יָחַד. יא וַיִּשְׁמַע שָׂאוּל וְכָל-יִשְׂרָאֵל, אֶת-דִּבְרֵי הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלֶּה; וַיַּחֲתוּ וַיִּרְאוּ, מָאֹד. {פ}

יב וַדּוּד בֶּן-אִישׁ אֶפְרַתִּי הַזֶּה, מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה, וְשִׁמּוֹ יֹשִׁי, וְלוֹ שְׁמֹנֶה בָנִים; וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׂאוּל, זָקֵן בָּא בְּאֲנָשִׁים. יג וַיִּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי-יֹשִׁי, הַגְּדֹלִים--הֵלְכוּ אַחֲרֵי-שָׂאוּל, לְמַלְחָמָה; וְשֵׁם שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו, אֲשֶׁר הֵלְכוּ בְּמַלְחָמָה--אֱלִיאָב הַבְּכוֹר וּמִשְׁנֵהוּ אַבִּינָדָב, וְהַשְּׁלִישִׁי שֵׁמָּה. יד וַדּוּד, הוּא הַקָּטָן; וְשְׁלֹשָׁה, הַגְּדֹלִים, הֵלְכוּ, אַחֲרֵי שָׂאוּל. {טו} וַדּוּד הָלַךְ וַשֵּׁב, מֵעַל שָׂאוּל, לָרְעוֹת אֶת-צֶאֱן אַבִּיו, בֵּית-לָחֶם. טז וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי, הַשָּׂכָם וְהָעָרְבִי; וַיִּתְּצֵב, אַרְבָּעִים יוֹם. {פ}

יז וַיֹּאמֶר יֹשִׁי לְדּוּד בְּנוֹ, קַח-נָא לְאַחִיךָ אִיפַת הַקָּלִיא הַזֶּה, וַעֲשֵׂהָ לָחֶם, הַזֶּה; וְהָרֶץ הַמַּחֲנֶה, לְאַחִיךָ. יח וְאֵת עֶשְׂרֵת חֲרָצֵי הַחֶלֶב, הָאֵלֶּה, תָּבִיא, לְשֵׁר-הָאֵלֶּף; וְאֶת-אַחִיךָ תִּפְקֹד לְשִׁלּוֹם, וְאֶת-עֲרֹבָתָם תִּקַּח. יט וַשָּׂאוּל וְהֵמָּה וְכָל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל, בְּעֵמֶק הָאֵלֶּה; נִלְחָמִים, עִם-פְּלִשְׁתִּים. {ס} כ וַיִּשְׁכֶּם דָּוִד בְּבִקְרָה, וַיִּטֵּשׁ אֶת-הַצֶּאֱן עַל-שֹׁמֶר, וַיִּשָּׂא וַיֵּלֶךְ, כְּאִשֶּׁר צִוָּהוּ יֹשִׁי; וַיָּבֹא, הַמַּעֲגָלָה, וְהַחִיל הַיָּצָא אֶל-הַמַּעֲרָכָה, וְהִרְעוּ בְּמַלְחָמָה. כא וַתַּעֲרֹף יִשְׂרָאֵל וּפְלִשְׁתִּים, מַעֲרָכָה לִקְרַאת מַעֲרָכָה. כב וַיִּטֵּשׁ דָּוִד אֶת-הַפָּלִים מֵעֵלָיו, עַל-יַד שׁוֹמֵר הַפָּלִים, וַיֵּרֶץ, הַמַּעֲרָכָה; וַיָּבֹא, וַיִּשָּׂא לְאַחִיו לְשִׁלּוֹם. כג וְהוּא מְדַבֵּר עִמָּם, וְהֵנָּה אִישׁ הַבָּנִים עוֹלָה גִלְיָת הַפְּלִשְׁתִּי שִׁמּוֹ מִגֵּת מִמַּעֲרוֹת (מִמַּעֲרֹכֹת) פְּלִשְׁתִּים, וַיְדַבֵּר, כְּדֹבְרִים הָאֵלֶּה; וַיִּשְׁמַע, דָּוִד. כד וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, בְּרָאוּתָם אֶת-הָאִישׁ; וַיִּנָּסוּ, מִפָּנָיו, וַיִּירָאוּ,

מאד. כה ויאמר איש ישראל, הראיתם האיש העלה הזה--כי לחרף את-ישראל, עלה; והיה האיש אשר-יכנו יעשרנו המלך עשר גדול, ואת-בתו יתן-לו, ואת בית אביו, יעשה חפשי בישראל. {פ}

כו ויאמר דוד, אל-האנשים העמדים עמו לאמר, מה-יעשה לאיש אשר יפה את-הפלשתי הלז, והסיר חרפה מעל ישראל: כי מי, הפלשתי הערל הזה, כי חרף, מערכות אלהים חיים. כז ויאמר לו העם, כדבר הזה לאמר: כה יעשה, לאיש אשר יכנו. כח וישמע אליאב אחיו הגדול, בדברו אל-האנשים; ויסר-אף אליאב בדוד ויאמר למה-זה ירדת, ועל-מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר--אני ידעתי את-זדנך ואת רע לבבך, כי למען ראות המלחמה ירדת. כט ויאמר דוד, מה עשיתי עתה; הלוא, דבר הוא. ל ויסב מאצלו אל-מול אחר, ויאמר כדבר הזה; וישבהו העם דבר, כדבר הראשון. לא וישמעו, הדברים, אשר, דבר דוד; ויגדו לפני-שאול, ויקחהו. לב ויאמר דוד אל-שאול, אל-יפל לב-אדם עליו; עבדך ילה, ונלחם עם-הפלשתי הזה. לג ויאמר שאול אל-דוד, לא תוכל ללכת אל-הפלשתי הזה, להלחם, עמו: כי-נער אתה, והוא איש מלחמה מנעריו. לס {לד ויאמר דוד אל-שאול, רעה היה עבדך לאביו בצאן; ובא הארי ואת-הדוב, ונשא שו מהעדר. לה ויצאתי אחריו והפתיו, והצלתי מפיו; ויקם עלי--והחזקתי בזקנו, והפתיו והמיתיו. לו גם את-הארי גם-הדב, הכה עבדך; והיה הפלשתי הערל הזה, כאחד מהם, כי חרף, מערכת אלהים חיים. }ס {לז ויאמר, דוד, יהוה אשר הצלני מיד הארי ומיד הדב, הוא יצילני מיד הפלשתי הזה; }ס {ויאמר שאול אל-דוד לה, ויהוה יהיה עמך. לח וילבש שאול את-דוד מדיו, ונתן קובע נחשת על-ראשו; וילבש אתו, שריון. לט ויחגר דוד את-חרבו מעל למדיו ויאל ללכת, כי לא-נסה, ויאמר דוד אל-שאול לא אוכל ללכת באלה, כי לא נסיתי; ויסרם דוד, מעליו. מ ויקח מקלו בידו, ויבסר-לו חמשה חלקי-אבנים מן-הנחל וישם אתם בכלי הרעים אשר-לו ובילקוט--וקלעו בידו; ויגש, אל-הפלשתי. מא וילה, הפלשתי, הלך וקרב, אל-דוד; והאיש נשא הצנה, לפניו. מב ויבט הפלשתי ויראה את-דוד, ויבזהו: כי-היה נער, ואדמני עם-יפה מראה. מג ויאמר הפלשתי, אל-דוד, הכלב אנכי, כי-אתה בא-אלי במקלות; ויקלל הפלשתי את-דוד, באלהיו. מד ויאמר הפלשתי, אל-דוד: לכה אלי--ואתנה את-בשרך, לעוף השמים ולבהמת השדה. }ס {מה ויאמר דוד, אל-הפלשתי, אתה בא אלי, בחרב ובחנית ובכידון; ואנכי בא-אליך, בשם יהוה צבאות, אלהי מערכות ישראל, אשר חרפת. מו היום הזה יסגרר יהוה בידו והפיתך, והסרתי את-ראשך מעליך, ונתתי פגר מחנה פלשתים היום הזה, לעוף השמים ולחית הארץ; וידעו, כל-הארץ, כי יש אלהים, לישראל. מז וידעו כל-הקהל הזה, כי-לא בחרב ובחנית יהושיע יהוה: כי ליהוה המלחמה, ונתן אתכם בידו. }ס {מח והיה כי-קם הפלשתי, וילה

וַיִּקְרַב לְקִרְיַת דָּוִד; וַיִּמְהַר דָּוִד, וַיֵּרֶץ הַמַּעֲרָכָה לְקִרְיַת הַפְּלִשְׁתִּי. **מט** וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת-יִדְּוֹ אֶל-הַפְּלִי, וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶבֶן וַיִּקְלַע, וַיָּךְ אֶת-הַפְּלִשְׁתִּי, אֶל-מִצְחוֹ; וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ, וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו אֶרֶצָה. **נ** וַיַּחֲזֶק דָּוִד מִן-הַפְּלִשְׁתִּי בַקְלָע וּבָאֶבֶן, וַיָּךְ אֶת-הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּמָּתֶהוּ; וַחֲרַב, אֵין בְּיַד-דָּוִד. **נא** וַיֵּרֶץ דָּוִד וַיַּעֲמֵד אֶל-הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֶת-חַרְבּוֹ וַיִּשְׁלֹפָה מִתַּעֲרָה, וַיִּמָּתֶהוּ, וַיִּכְרַת-בָּהּ, אֶת-רֹאשׁוֹ; וַיֵּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי-מָת גִּבּוֹרָם, וַיָּנָסוּ. **נב** וַיָּקֻמוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה וַיִּרְעוּ, וַיִּרְדְּפוּ אֶת-הַפְּלִשְׁתִּים, עַד-בּוֹאֶף גִּיא, עַד שַׁעֲרֵי עֶקְרוֹן; וַיִּפְּלוּ חֲלָלִי פְלִשְׁתִּים, בַּדֶּרֶךְ שַׁעֲרִים, עַד-גֶּת, עַד-עֶקְרוֹן. **נג** וַיָּשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, מִדִּלֵּק אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים; וַיִּשְׁסוּ, אֶת-מַחְנֵיהֶם. **נד** וַיִּקַּח דָּוִד אֶת-רֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי, וַיָּבֵאֵהוּ יְרוּשָׁלַם; וְאֶת-כְּלָיו, שָׁם בְּאַהֲלֹ. **ס** **וְנָה** וַיִּקְרְאוּ שְׂאוֹל אֶת-דָּוִד, יֵצֵא לְקִרְיַת הַפְּלִשְׁתִּי, אֲמַר אֶל-אַבְנֵר שֵׁר הַצָּבָא, בֶּן-מִי-זָה הַנָּעַר אַבְנֵר; וַיֹּאמֶר אַבְנֵר, חִי-נִפְשָׁךְ הַמֶּלֶךְ אִם-יָדַעְתִּי. **נו** וַיֹּאמֶר, הַמֶּלֶךְ: שְׂאֵל אֶתָּה, בֶּן-מִי-זָה הָעָלָם. **ס** **וְנָז** וַיָּשׁוּב דָּוִד, מִהַכּוֹת אֶת-הַפְּלִשְׁתִּי, וַיִּקַּח אֹתוֹ אַבְנֵר, וַיָּבֵאֵהוּ לִפְנֵי שְׂאוֹל; וְרֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי, בְּיָדוֹ. **נז** וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׂאוֹל, בֶּן-מִי אַתָּה הַנָּעַר; וַיֹּאמֶר דָּוִד, בֶּן-עֲבֹדָךְ יְשִׁי בֵּית הַלַּחְמִי.

עלואף א' י"ז – דוד ואלףית

המלך הראשון שאיחד את השבטים לעם אחד עם
הנהגה אחת היה עלואף. אחד הקרבות הקשים
עלואף להגנת העם היה עם הפלשתיים. בימים ההם
היה מקובל שקרב מוכרע על ידי מאבק בין שני
גיבורים בלבד כשכל אחד מהם נצט' על מחנה אחר.
אלףית הפלשתי מציע לעלואף קרב כזה.
דוד הוא בנו הצעיר של איש מ שבט יהודה שבניו
המדולפים השתתפו באותה מערכה. האב שלח את
דוד עם מלון לאחים המדולפים הלוחמים, כשהוא
שומע את דברי אלףית הוא מציע לעלואף להלחם
איתו ומביא הוכחות לכבודתו – הצלחתו כרועה לנח
ארי ודב שרצו לפסוע בעדר של. עלואף רוצה לתת

לדוד ציוד של לוחמים, אולם התלבושת אינה נוחה
לו והוא מעדיף להלחם עם אבן קלע. הוא בוטח
בה' ובאמת מצליח להרוג את גליית.
הסיפור מדגיש את כשרונו של דוד, את חכמתו
ותחבולותיו, את אמונתו.

לפניכם סיכום הפרק כפי שמספר ג'קי לוי:

https://www.youtube.com/watch?v=XNrBx_pfMck

שאלות לדיון:

1. סיפורים רבים בתנ"ך מדגישים דווקא את הבנים
הצעירים. מדוע לדעתכם ישנה הדגשה כזו? הביאו
דוגמה נוספת להעדפת הבן הצעיר.
הסיבה היא להראות שהקטן והצעיר יכול להפתיח
לטובה. יעקב הוצדף על עשו, יוסף הוצדף על פני
אחיו ועוד.

2. ישראל היא מדינה קטנה, והיא מאוימת על ידי
אירן ומדינות אויב אחרות. סיפורם של דוד
וגליית היה השראה ליכולת הניצחון בעזרת חכמה
ותחכום ולא דווקא כוח.
הביאו דוגמה לניצחונות מתחומים שונים של
ישראל כמו בתחום הכלכלי, בתחום התרבותי ועוד
למרות קטנותה.
דוגמאות: מובילי, הטפטפות, ניצחון באירוויזיון,
בכדורסל ועוד.

משימות:

לפניכם תמונה

- מה מבטיחה התמונה וכיצד היא מפרשת את הסיפור?

- לפניכם התנ"ך בקומיקס - סיפור דוד ואליית

<https://www.youtube.com/watch?v=HSMwgUw3m8c>

הסרטון מציג את דוד כהצל שיצר אדמוני. ג'ינג'י.
הפרשנות המקובלת לאדמוני היא דווקא שצורו היה
שלוף ואדום (כמו האינדיאנים). אילה פירוש נראה
לכם והאם לדעתכם צריק לשנות ולתקן דברים
וטעויות שכבר התקבלו על ידי כולנו?

- לפניכם השיר אליית של להקת כוורת

<https://www.youtube.com/watch?v=B0xWYu3zasE>

זהו שיר מאוד עצוב

על נושא כזה כאן,
 את תשיב תחבולת,
 לא יצור לך שנתיות.
 הדיבור של הסיפור
 להדיד אותו אסור,
 נאלה רק שהשם שלו
 כמו אפריים.
 יום אביב בכפר קטן
 ציפורים שרות כאן,
 נמלה עוברת
 אך המנצח נשאר.
 בחצר נולד תינוק
 ומיד התחיל לצעוק
 "לא קוראים לי 'פריים' -
 שמי גוליות ולא אחרת!"
 כל התנ"ך כחז ממנו כמו מפיא,
 דיבורים ברחו הביתה,
 לוחמים לייפו ת'איל.
 הם קראו לו "השד מאסקלון".
 באנון אחר שלום
 ילדים עברו לדום,
 בן חמש וכבר הספיק
 להביא הביתה סלע.
 התאמן כל יום שעות

בלהפריע לחיות,
 יש אומרים היה לו קול
 נמוך מיט המלח.
 כל התנ"ך כחד ממנו כמו מפי
 גיבורים ברחו הביתה
 לוחמים למדו חלי
 הם קראו לו בשקט מרחוק.
 הנה בא אלינו, בא אלינו
 אלי, אליי
 מקוה שם הפעם
 הוא יחשוב אותי נחמד.
 הנה בא אלינו, בא אלינו
 אלי, אליי
 מקוה שלא ידרוך עלי,
 יעשה אותי נחמד.
 דוד מלך ישראל
 קם בבוקר לטיול,
 מרחוק רואה המון סוואן
 צועק "הציף!"
 בלי לחשוב יותר מיום
 התייצב על המקום,
 חוץ משני מלכים ואדי
 עוד לא ידעו אז מיהו.
 "בוא אלי, אליי נחמד,

שם אצלי על כף היד.
 "ככה מדברים?"
 שאף אוליית באסקלונית.
 דוד מלך התעצבן,
 "הראטקה תנאן!"
 אבן לעצבנו ירה,
 קלע לו בול בפוני.
 כל התנ"ך אמר תודה והתרגש,
 "אם תרצה להיות מלכנו,
 תתקשר מחר בשש"
 ומאז לא שמעו אותם אומרים,
 הנה בא אלינו, בא אלינו...
 מקווה שלא ידעו עלי
 מקווה שלא יקפוץ עלי
 הנה בא אלינו אוליית
 הסיר מתייחס אל אוליית כאף בריון מאלו שכולנו
 מכירים – איך מתמודדים עם אלימות בין צעירים
 וצע בריונות?

מנאף ב' ה' (1-10) – המלכת דוד

א ויבאו כל-שבטי ישראל, אל-דוד--חברונה; ויאמרו לאמר, הננו עצמך ובשרך
 אנחנו. ב גם-אתמול גם-שלשום, בהיות שאול מלך עלינו, אתה הייתה מוציא
 (המוציא) והמבי, את-ישראל; ויאמר ה' לך, אתה תרעה את-עמי את-ישראל, ואתה
 תהיה לנגיד, על-ישראל. ג ויבאו כל-זקני ישראל אל-המלך, חברונה, ויכרת להם
 המלך דוד ברית בחברון, לפני ה'; וימשחו את-דוד למלך, על-ישראל.

הקטע הראשון של הפרק עוסק בבחירת דוד למלך. הסיבות
 המובאות כאן הן: אתה מאנש'נו (עצמך ובערך אנוחנו) אתה
 מנהיג ואיבד צבאי (מוציא ומביא) ה' בחר אותך. ניכר
 שהעם רואה בו מחליף לשאל כשהסיבה העקרית היא בחירת
 האל בדוד.

ד בן-שלשים שנה דוד, במלכו; ארבעים שנה, מלך. ה בחברון מלך על-יהודה, שבע
 שנים וששה חדשים; ובירושלם מלך, שלשים ושלש שנה, על כל-ישראל, ויהודה. ו
 וילך המלך ואנש'ו ירושלם, אל-היבסי יושב הארץ; ויאמר לדוד לאמר, לא-תבוא
 הנה, כי אם-הסירך העורים והפסחים לאמר, לא-יבוא דוד הנה. ו וילכד דוד, את
 מצדת ציון--היא, עיר דוד. ח ויאמר דוד ביום ההוא, כל-מכה יבסי ויגע בצנור, ואת-
 הפסחים ואת-העורים, שנאו (שנואי) נפש דוד; על-כן, יאמרו, עור ופסח, לא יבוא
 אל-הבית. ט וישב דוד במצדה, ויקרא-לה עיר דוד; ויבן דוד סביב, מן-המלוא
 וביתה. י וילך דוד, הלוח וגדול; והי' אלהי צבאות, עמו

הקטע השני עוסק בבחירת ירושלים כבירת ממלכת דוד.
 ירושלים היתה עיר יבוס, עם קטן שחי בארץ. הסיבה לבחירת
 ירושלים היתה בין השאר היותה שוכנת בין שתי נחלות: לו של
 יהודה שטח של דוד ולו של בנימין של שאול. בבחירה לו דוד
 מעביר מסר של איחוד בין שבטי ישראל. השמות הנוספים
 המופיעים כאן לירושלים הם: מצודת ציון ועיר דוד.

הציוורים והפסחים המוזכרים כאן הם צבאי האלימים של
 היבוסים, או הערה לאלג'נית של היבוסים שם אם הם ישימו
 חיימים ציוורים ופסחים לא ניתן לנצח אותם. ובכל זאת
 למרות שירושלים היתה עיר מצודה היא נכבשה על ידי דוד.

שאלות לדיון:

1. הפרק מציג מספר סיבות לבחירת מנהיג. מה לדעתכם צריכות להיות הסיבות לבחירת מנהיג? היותו קרוב אלינו? היותו מנהיג צבאי גדול? היותו איש רוח? היותו אדם צעיר או דווקא מבוגר? סיבה אחרת? הסיבות אין אישיותו של המנהיג וניסיונו. לאו דווקא גילו או היותו מנהיג צבאי גדול. הוא צריך להיות אדם קשוב היודע להתוודע אקט לקבל החלטות ובעיקר אדם מוסרי חכם ואמיץ.
2. מה הופך ציר לחשובה ומרכזית? המיקום שלה? היותה מוכנת וחזקה? אילו ציר אהובה עליכם בארץ ומה הסיבות לכך? מיקום הופך ציר לחשובה בעמים רבות. לאבי ציר אהובה בארץ – כל תלמיד יבחר את המקום האהוב עליו.

משימות:

- לפניכם שני סרטונים – האחד עוסק בבחירה בירושלים לבירה והשני באופן בו נכבשה ירושלים מידי היבוסים. בחרו אחד מהם וענו על השאלות הנלוות אליו:
א. צפו בסרטון הבא בו מסביר ג'קי ג'וי על בחירת דוד למלך:

<https://www.youtube.com/watch?v=LupJCKQ-PvI>

אינה סיבות נוספות מציע ע'קי לבחירת ירושלים על
ידי דוד? כיצד מסביר הסרטון מדוע נחשבת העיר
לכדושה? האם אתם אוהבים לבקר בירושלים?

ה. צפו בסרטון בו מסביר וממחיש השחקן נתי רביץ
את כיבוש ירושלים:

<https://www.youtube.com/watch?v=jKjMy0OWiUg>

מהי התחבולה בעזרתה נכבשת העיר לפי הסרטון?
כיצד זכה יואב להיות הרמטכ"ל של דוד? אינה
פצולות נוצלות אנחנו מכירים כיום של אנשים
שקיבלו אותם עבורה בישראל? מה לדעתכם צריך
לאפיין רמטכ"ל? תושיה? רציונות מחוץ לקופסה?
דומה אישית? נוצלות?

מלכים א' ו' (1 + 11-13) – בניית המקדש

א ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני-ישראל מארץ-מצרים בשנה
הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה על-ישראל ויבן הבית לה'.

יא ויהי דבר-ה' אל-שלמה לאמר. יב הבית הזה אשר-אתה בנה אם-תלך בחקתי
ואת-משפטי תעשה ושמרת את-כל-מצותי ללכת בהם והקמתי את-דברי אתך אשר
דברתי אל-דוד אביך. יג ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את-עמי ישראל.

ידיו של דוד שהרבה להלחם מלאו דמים, לפיכך נאסר עליו
לבנות מקדש ורק שלמה בנו – מלך השלום, בנה את בית
המקדש.

פצילות קצרה:

לפניכם תמונה של דגם בית המקדש השני. האם לדעתכם חשוב שבית תפילה יהיה מפואר, או פשוט וצנוע? נמקו.

המורה מסביר לתלמידים כי בגלל חטאי העם נחרב המקדש והעם יצא לגלות. אולם עם עליית השלטון הפרסי, הותר לעם לשוב לארצו ולהקים בית מקדש שני.

עזרא פרק א

א ובשנת אחת, לכורש מלך פרס, לכלות דבר-יהוה, מפי ירמיה: העיר יהוה, את-רוח כרש מלך-פרס, ויעבר-קול בכל-מלכותו, וגם-במכתב לאמר. ב כה אמר, כרש מלך-פרס--כל ממלכות הארץ, נתן לי יהוה אלהי השמים; והוא-פקד עלי לבנות-לו בית, בירושלם אשר ביהודה. ג מי-בכם מכל-עמו, יהי אלהיו עמו, ויעל, לירושלם אשר ביהודה; ויבן, את-בית יהוה אלהי ישראל--הוא האלהים, אשר בירושלם. ד וכל-הנשאר, מכל-המקומות אשר הוא גר-שם--ינשאוהו אנשי מקמו, בכסף ובזהב ובכרש ובבהמה; עם-הנדבה--לבית האלהים, אשר בירושלם. ה ויקומו ראשי האבות, ליהודה ובנימן, והפזנים, והלויים; לכל העיר האלהים, את-רוחו, לעלות לבנות, את-בית יהוה אשר בירושלם. ו וכל-סביבתיים חזקו בידיהם, בכלי-כסף בזהב בכרש ובבהמה ובמגדנות--לבד, על-כל-התנדב. ז והמלך כורש, הוציא את-כלי בית-יהוה, אשר הוציא נבוכדנצר מירושלם, ויתנם בבית אלהיו.

עזרא א' (1-7) – הצהרת כורש ושיבת ציון

הפרסיט מנצחית את הבהלים. והמלך הפרסי כורש מלך
השנה הראשונה להשתלטותו על בבל מדיניות סובלנית כלפי
העמים הכבושים. הוא מאפשר לאלים לחזור לארץ ואף
לבנות בית מקדש שני. מי שלא רוצה לחזור כי כבר התבסס
במלכות, יכול להשאיר, אבל מחוייב לתמוך בשבי ציון ולסייע
להם בתרומות. הצהרת כורש ניתנת בכתב ובצל פה כדי
שכולם יבינו אותה, והיא פותחת צידן חדש בתולדות העם.
מדיניותו הסובלנית של כורש היתה כלפי כולם, אך התנ"ך
מציין רק את יחסו אל עם ישראל. מדיניות זו הוכיחה את
עצמה ובסך הכל מנעה מרידות של העמים הכבושים. הם
אמנם נשארו כפופים לפרסיט, אך קיבלו אוטונומיה לניהול
עצמאי יחסית של ענייניהם.

סרטון מסכם של הצהרת כורש וסיבת ציון:

<https://www.youtube.com/watch?v=zStaQrbe2FI&t=319s>

עאלות לדיון:

1. על חשיבותה של סובלנות. למה להיות סובלני? חופש

דת: מה יחסכם לדתות שונות?

חופש להיות סובלני, כפי שאני רוצה שיכבדו אותי ככ

אכבד אחרים.

2. על חייט בחוץ לארץ – יהדות אמריקה למשל, האם

ישנה אצלכם הבנה לרצון לחיות בחוץ לארץ? סיבות

להשארות בנכר: פרנסה, הרגל, קשרים חברתיים,

קושי לעבור לארץ חדשה עם שפה חדשה והרגלים
ומנהגים חדשים. מי מבניהם הכי משמעותי
לדעתכם? התוכלו לחשוב ולספר על קשייו של עולה
חדש?

התלמידים יבחרו את התשובה שלהם, עליהם
לנמקה. תתכנה תשובות רבות ושונות. אנשים נשארים
בחוץ לארץ באלף הרגל, כרנסה, שפה. הכל יכול
להיות משמעותי.

3. לאן נעלמו העמים הקדומים? אין יותר בבלים...
בזכות מה לדעתכם החליקה היהדות מצמד על כך
הרבה שנים?

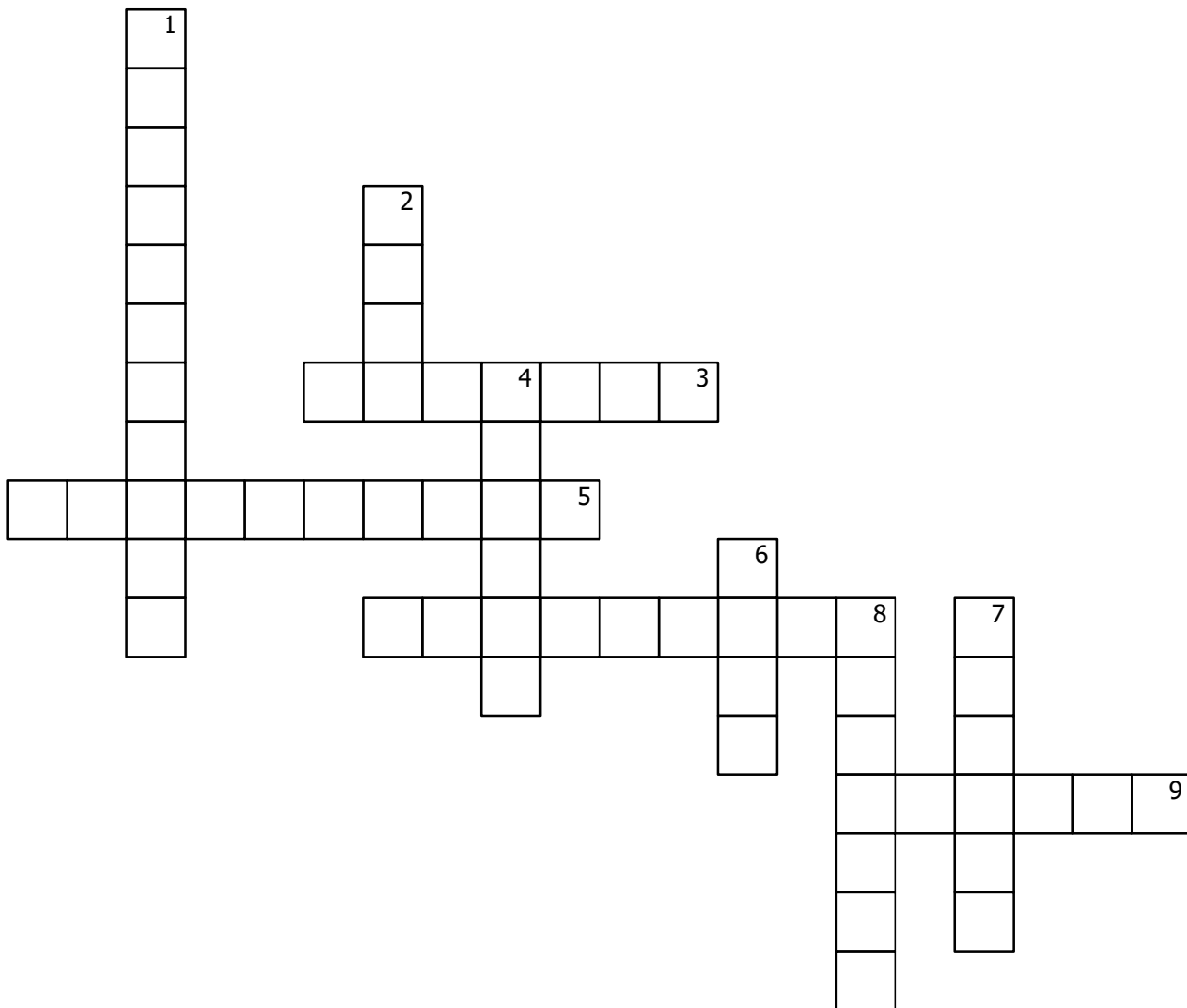
עמים אלה לא שמרו על תרבותם ולכן נעלמו או
התבוללו. עם ישראל שמר על זהותו ולכן נשאר.
היהדות החליקה מצמד באלף חינוך לזהות יהודית.
4. הצהרת כורס ניתנה גם בעל פה כי לא כולם ידעו
קרא וכתוב. מהי חשיבות הנחלת ההשכלה לכולם?
ההשכלה פותחת פתח להתקדמות. אינך תלוי
באחרים.

5. בשנת 1917 נתן הלורד בלפור הצהרה התומכת ברצון
העם היהודי בבית לאומי. למה חשובות הצהרות
כאלה? למה חשובה הכרה בינלאומית בשאיפות של
עם לעצמאות?

אנחנו חלק ממספחת העמים, הכרה בשאיפות שלנו
מסייעת לנו מה עם שאנו עם קטן, כך אנו יותר
מואנים.

פעילות לסיכום היחידה

מלוכה גלות ושיבת ציון

מאוזן

- 3. תאריך שריפת המקדש - ט באב
- 5. עבודה זרה מתועבת בימי מנשה - עבודת המולך
- 8. שם נוסף של ירושלים - מצודת ציון
- 9. עם מי נלחם דוד - גוליית

מאונך

1. שר צבאו של דוד-יואב בן צרויה
 2. הספר בו מופיעה ההצהרה- עזרא
 4. מחריבי ירושלים- הבבלים
 6. מלך פרסי שנתן הצהרה-כורש
 7. המלך האחרון ביהודה-צדיקהו
 8. ערכה ביקור בארמון שלמה- מלכת שבא
- קישורים והמלצות על אתרים המסייעים ללמידה:

1. אתר מכ"ר תנ"ך
<https://edu.929.org.il/>
 באתר תמצאו מאון נושאים ואף שיצורים מוכנים על נושאי התנ"ך לכל רמות הלמידה: מחטיבה ועד תיכון.
2. תנך מנוקד
<https://www.mechon-mamre.org/i/t/t0.htm>
 פרקי התנך בליווי אפשרות לשמיעה (לחיצה על האזנה לפרק מאפשרת את שמיעת הקראתו)
3. מאגר ספרות הקודש
<http://kodesh.snunit.k12.il/i/t/t0.htm>
 פרקי התנ"ך בפורמט נעים ואסתטי, בליווי מילון מילים, הקראה, הסברים לפי פסוקים ועוד.
 דוגמה לנראות של פרק א' בבראשית:
<http://kodesh.snunit.k12.il/i/t/t0101.htm>
4. מקראנט – מאגר חומרים סרטונים ופצילות בתנ"ך
<http://www.mikranet.org.il/>
5. 929 תנ"ך ביחד
<https://www.929.org.il/p/home>
 בתנ"ך ישנם 929 פרקים. באתר תמצאו את הפרקים וליד כל פרק פרשנויות, סרטונים, תמונות ועוד.

בנוסף, תמצאו באתר קמפוס וירטואלי עם מבחר
שיעורים עבורכם המורים. המאון גדול ויפה ומחולף.
דואמה לשיעור קצרצר בבית הנשיא מפי מיכה אודמן:

<https://www.youtube.com/watch?v=CpXDNBBAgYk&t=2s>